

Corporate Governance in Nederland: Een Onderzoek naar de Stand van Zaken in het Boekjaar 2011 en de Ontwikkelingen ten opzichte van het Boekjaar 2010

Oktober 2012

**Universiteit Utrecht
Utrecht School of Economics**

Dr. G. van der Laan¹
Dr. A. van den Berg
Drs. J.E.O. Renaud

**Rijksuniversiteit Groningen
Faculteit Economie en Bedrijfskunde**

Prof. Dr. H. van Ees¹
Mr. Dr. W. Kaufmann

¹ Contactpersonen: g.vanderlaan@uu.nl en h.van.ees@rug.nl. De auteurs zijn Michiel de Roo erkentelijk voor zijn bijdrage aan het onderzoek.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Het algemene beeld ter zake de uitleg
 - 2.1 Totaaloverzicht van aangetroffen uitleg gerangschikt naar principe
 - 2.2 Het effect van de strengere voorwaarden van de Monitoring Commissie
 - 2.3 Conclusie ter zake de uitleg van de Code
- 3 Het algemene beeld ter zake de toepassing en naleving
 - 3.1 Totaaloverzicht van toepassing en naleving
 - 3.2 Overzicht van toepassing en naleving van specifieke bepalingen
 - 3.3 De mate waarin toepassing verondersteld moet worden
 - 3.4 Conclusie ter zake de toepassing en naleving

Bijlagen:

- | | |
|-----------|---|
| Bijlage 1 | Lijst vennootschappen |
| Bijlage 2 | Naleving op niveau best practice bepaling |
| Bijlage 3 | Naleving op niveau deelbepalingen |

1. Inleiding

Dit rapport geeft een beknopt overzicht van het onderzoek naar corporate governance in Nederland. Meer specifiek wordt de toepassing, uitleg en niet-naleving van de Nederlandse corporate governance code ('de code') behandeld betreffende het boekjaar 2011 en de veranderingen ten opzichte van het daaraan voorafgaande jaar. Deze inleiding geeft de vraagstelling en de onderzoeksmethode weer. Het tweede hoofdstuk betreft de uitleg van niet-toepassing, terwijl het derde hoofdstuk de toepassing en niet-naleving van de code in kaart brengt.

Het onderzoek geeft antwoord op twee met elkaar samenhangende deelvragen:

- Wordt de code – in casu de principes en best practice bepalingen – toegepast?
- Wordt, indien van toepassen geen sprake is, uitgelegd waarom de betreffende codebepaling niet wordt toegepast en hoe wordt deze uitleg geformuleerd?

Een vennootschap kan een bepaling uit de code toepassen of uitleg geven waarom zij deze niet toepast. Het naleven van een bepaling wordt gedefinieerd als het toepassen dan wel uitleggen. De Code wordt in hoge mate toegepast en/of uitgelegd in het boekjaar 2011; met andere woorden de naleving is hoog. Indien sprake is van niet-naleven, handelt de vennootschap wat die bepaling betreft in strijd met de wet.²

Het onderzoek betreft vrijwel alle fondsen van de AEX, AMX en AScX-index en een aantal lokale fondsen. In totaal betreft het 98 Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen (zie bijlage 1). Van deze fondsen zijn de publiek toegankelijke bronnen geraadpleegd ten einde de toepassing en de naleving van de vennootschappen te onderzoeken. Tevens is de letterlijke uitleg die vennootschappen verschaffen voor niet-toepassing verzameld en geanalyseerd middels inhoudsanalyse.

De onderzoeksmethode is gerepliceerd van eerdere rapportages van dezelfde onderzoeksgroep, zie www.mccg.nl voor de betreffende rapporten. Ten behoeve van de inventarisatie van uitleg zijn de letterlijke tekstpassages overgenomen uit de corporate governance paragrafen van de jaarverslagen. Deze zijn, evenals in voorgaande jaren, geclassificeerd in een negental categorieën, naar gelang de aard van de uitleg. De bevindingen terzake de uitleg in het boekjaar 2011 alsmede de vergelijking met het boekjaar 2010 zijn weergegeven in paragraaf 2 van het onderhavige rapport. Daarbij is specifiek aandacht besteed aan de implicaties van de richtlijnen die de monitoring commissie heeft opgesteld terzake het argument van tijdelijke afwijking en de eigen regeling voor de mate waarin de uitleg in de ogen van de commissie acceptabel is.

Voorts is voor de beursgenoteerde vennootschappen geïnventariseerd in welke mate de best practice bepalingen uit de code toegepast en nageleefd worden. Daarbij dienen drie opmerkingen te worden gemaakt. Ten eerste, het aantal vennootschappen waar een bepaling op van toepassing is, kan per bepaling of zelfs per onderdeel van een bepaling verschillen. Zo is het al dan niet toepassen van bepalingen betreffende het verstrekken van opties alleen relevant voor die vennootschappen die opties als onderdeel van de bezoldiging verstrekken.

² Voor de volledigheid wijzen wij erop dat in deze de terminologie van de Monitoring Commissie Corporate Governance Code wordt gevolgd. De wetgever gaat uit van een andere benadering: volgens de wetgever komt *naleven* neer op het strikt volgen van een best practice bepaling. *Toepassen* daarentegen omvat in de benadering van de wetgever het naleven én het geven van uitleg voor het niet-naleven van een best practice bepaling.

Alle percentages en aantallen hebben uitsluitend betrekking op vennootschappen waarvoor de desbetreffende best practice bepaling in het boekjaar 2011 actueel is. Bij sommige best practice bepalingen gaat het hierbij om zeer kleine aantallen, hetgeen tot grote variatie in de (toepassings)percentages kan leiden. Ten tweede is bij de analyse dezelfde, strenge, methode gevolgd als in het voorgaande onderzoek: een bepaling is niet-nageleefd wanneer minimaal één van de deelbepalingen niet nageleefd is. Het is van belang deze methodische keuze mee te wegen, vooral bij de interpretatie van bepalingen die uit een aanzienlijk aantal deelbepalingen bestaan. Ten derde, de code bevat ook bepalingen die een intentie weergeven, of een bepaalde vormgeving van de statuten aanbevelen. De naleving van dergelijke best practice bepalingen is niet expliciet via verifieerbare handelingen te inventariseren. Deze bepalingen zijn in het onderzoek buiten beschouwing gelaten, evenals in het onderzoek over 2010. In aanvulling op dat nalevingsonderzoek is aanvullend gekeken naar de mate waarin toepassing verondersteld moet worden, het zogenaamde ‘impliciet toepassen.’

Oktober 2012
Utrecht en Groningen

2. Het algemene beeld ter zake de uitleg

In dit onderdeel van het verslag wordt de door vennootschappen aangedragen uitleg met betrekking tot niet-toepassing van best practice bepalingen uit de Code (“explain”) in kaart gebracht en geanalyseerd. Het is op dit punt van belang om op te merken dat de Monitoring Commissie in haar rapport over de toepassing en naleving van de Code over het boekjaar 2010 een aantal nadere voorschriften uiteen heeft gezet omtrent de validiteit van bepaalde categorieën uitleg. In het bijzonder zijn er vereisten geformuleerd waaraan uitleg betreffende de tijdelijkheid van afwijkingen, alsmede het hanteren van eigen regelingen door de vennootschap, moet voldoen om als acceptabele uitleg geclassificeerd te worden.

Het bovenstaande impliceert in concreto dat bepaalde uitleg van vennootschappen over het boekjaar 2011 niet langer als acceptabel is geclassificeerd, in tegenstelling tot voorgaande jaren. Dientengevolge zijn er twee factoren die de uitleg en naleving van de Code beïnvloeden over het boekjaar 2011: enerzijds is er sprake van wijzigingen in uitleg van vennootschappen en anderzijds is er de strengere interpretatie omtrent de validiteit van uitleg. Om deze twee factoren helder in kaart te kunnen brengen is er voor gekozen om de analyse van de door vennootschappen verstrekte uitleg te verdelen in afzonderlijke paragrafen. Eerst wordt een algemeen beeld van de aangetroffen uitleg geschetst, zoals in voorgaande jaren. Vervolgens wordt het effect van de strengere voorwaarden van de Commissie op de validiteit van uitleg in beeld gebracht, alsmede het effect van deze strengere voorwaarden op het algemene beeld ter zake uitleg van de Code.

2.1 Totaaloverzicht van aangetroffen uitleg gerangschikt naar principe

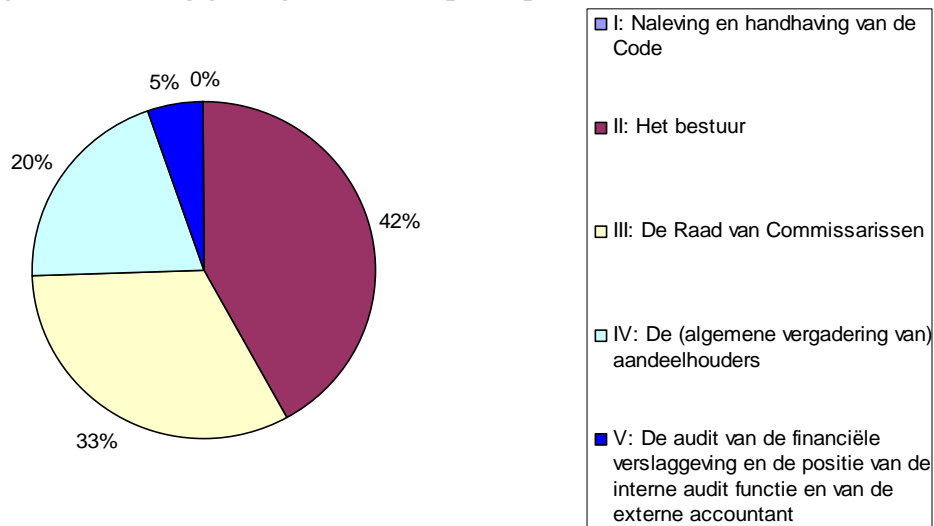
Over het boekjaar 2011 was er sprake van een daling van het gemiddelde aantal uitgelegde best practice bepalingen per vennootschap (van 5,3 in 2010 naar 4,9 in 2011). Zoals in voorgaande jaren wijken vennootschappen behorende tot de AEX- en AMX-indices in mindere mate af van best practice bepalingen met uitleg dan de AScX en lokale fondsen, zoals te zien valt in Tabel 1.

Tabel 1 Overzicht van het totaal van uitleg, alsmede de gemiddelde uitleg per vennootschap naar index

Index	Totaal uitleg	Gemiddelde uitleg
AEX	76	3.8
AMX	91	3.8
AScX	122	5.8
LOKAAL	193	6.0
<i>Totaal</i>	<i>482</i>	<i>4.9</i>

Ook de onderverdeling gerangschikt op basis van principes is vergelijkbaar met voorgaande jaren. Deze onderverdeling is weergegeven in Figuur 1

Figuur 1 Aangetroffen uitleg gerangschikt naar principes



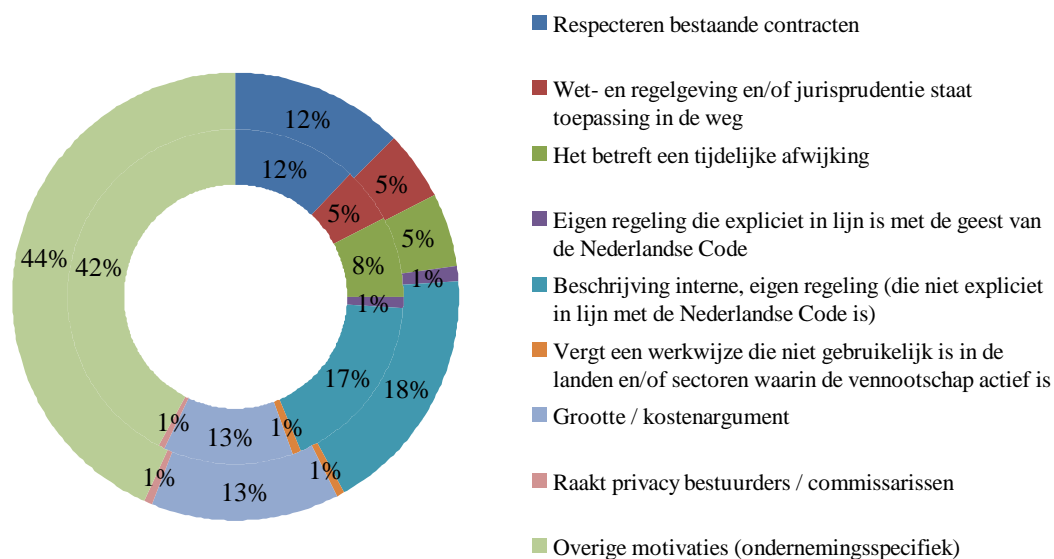
Evenals vorig jaar is de top 10 van meest uitgelegde bepalingen en principes gezamenlijk goed voor ruwweg 49 procent van alle uitleg, zoals te zien valt in Tabel 2. De algemene dalende trend in uitleg over het boekjaar 2011 is ook zichtbaar voor afzonderlijke bepalingen. In de top 3 is bijvoorbeeld een daling waarneembaar in de uitleg van bepalingen II.1.1 (benoemingstermijn bestuurders; –12 procent), II.2.8 (ontslagvergoeding bestuurders; –2 procent) en IV.3.1 (communicatie naar aandeelhouders; –3 procent).

Tabel 2 Overzicht top 10 meest uitgelegde bepalingen en principes

Best practice bepaling of principe	Aantal
II.2.8 (ontslagvergoeding bestuurders)	50
II.1.1 (benoemingstermijn bestuurders)	45
IV.3.1 (communicatie naar aandeelhouders)	36
III.4.3 (secretaris van de vennootschap)	17
III.3.5 (maximale zittingsperiode Commissarissen)	16
III.5 (samenstelling en rol kerncommissies Raad van Commissarissen)	15
II.2.5 (vereisten toekenning aandelen zonder financiële tegenprestaties aan bestuurders)	15
IV.1.1 (procedure omtrent de rol van de algemene vergadering van aandeelhouders met betrekking tot benoeming of ontslag van bestuurders en Commissarissen)	14
III.5.11 (vereisten omtrent voorzitterschap remuneratiecommissie)	14
III.6.5 (reglement ten aanzien van tegenstrijdige belangen)	13

De aard van de motivatie voor niet-toepassing is weinig veranderd ten opzichte van de rapportage over het boekjaar 2010, zoals te zien valt in Figuur 2. De ondernemings specifieke argumenten voeren nog steeds de boventoon (44 procent), gevolgd door het argument dat een eigen regeling binnen de vennootschap van toepassing is die niet expliciet in lijn is met de geest van de Code (18 procent). Ook kostenargumenten (13 procent) en het respecteren van bestaande afspraken (12 procent) worden vaak als argument voor niet-toepassing aangedragen, zoals in voorgaande jaren. De enige echte verschuiving heeft plaatsgevonden in de categorie tijdelijke afwijkingen, waar een forse daling zichtbaar is (procentueel van 8 procent naar 5 procent, in absolute aantallen van 42 naar 25). De relatieve daling in tijdelijke afwijking argumenten wordt gecompenseerd door een relatieve (lichte) stijging van de categorieën ondernemings specifieke argumenten en eigen regeling. Nota bene: Figuur 2 toont het relatieve belang van de negen motivatie-categorieën: in absolute termen tonen alle categorieën (behalve de privacy van bestuurders en/of commissarissen categorie) een daling ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

Figuur 2 Hantering typen uitleg 2011 versus 2010



(2010 = binnenste cirkel, 2011 = buitenste cirkel)

Samenvattend blijkt dus dat het aantal gevallen waarin vennootschappen niet-toepassing van de Code over het boekjaar 2011 uitleggen is gedaald ten opzichte van het boekjaar 2010. Het algemene beeld met betrekking tot de verdeling van aangetroffen uitleg over de verscheidene best practice bepalingen en principes laat echter weinig wijzigingen zien; effectief worden dezelfde bepalingen en principes als vorig jaar uitgelegd. Op grond van de strengere voorwaarden betreffende acceptabele uitleg zouden er echter additionele wijzigingen optreden ten opzichte van vorig jaar, die in het volgende onderdeel nader worden toegelicht.

2.2 Het effect van de strengere voorwaarden van de Monitoring Commissie

Zoals hierboven vermeld heeft de Monitoring Commissie in haar verslag over het boekjaar 2010³ een aantal voorwaarden geformuleerd waaraan bepaalde categorieën uitleg moeten voldoen om als acceptabel aangemerkt te (blijven) worden. Het gaat hierbij in het bijzonder om de volgende twee categorieën uitleg: tijdelijkheid en eigen regeling. Met betrekking tot de eerste categorie heeft de Commissie het volgende aangegeven: “Bij tijdelijke afwijking langer dan één jaar moet uitgelegd worden wanneer verwacht wordt de Code te kunnen toepassen.” Met betrekking tot de tweede categorie geldt: “Alleen verwijzen naar eigen regeling zonder nadere motivering geldt niet als uitleg en is niet-naleving.” In dit onderdeel van het verslag zullen de gevolgen van deze strengere interpretatie op de door vennootschappen gegeven uitleg nader worden onderzocht.

Tijdelijkheid afwijking

In totaal is er 25 keer sprake van uitleg over het boekjaar 2011 waarbij de afwijking een tijdelijk karakter heeft. De door vennootschappen aangedragen toelichting met betrekking tot de tijdelijkheid kan globaal worden ingedeeld in de volgende drie categorieën:

- Er wordt geen concrete mededeling gedaan over het moment waarop de bepaling wordt nageleefd, behalve de mededeling dat het een tijdelijke afwijking betreft (12 keer)
- De vennootschap geeft aan dat de bepaling op korte termijn zal worden nageleefd, al dan niet met een concrete datum (6 keer)
- Gedurende het 2011 was er geen naleving door de vennootschap, maar inmiddels wel (7 keer)

Alle uitleg uit de derde categorie is geclassificeerd als naleving, aangezien het tijdelijke karakter van de niet-naleving evident is. Voor de overige twee categorieën is het van belang om de precieze formulering van de uitleg te analyseren, alsmede de relatie van uitleg over het boekjaar 2011 ten opzichte van eventuele uitleg over het boekjaar 2010. Zo wordt bijvoorbeeld de uitleg “dit beleid zal geformuleerd worden en binnenkort op de website worden geplaatst” niet als acceptabele uitleg geaccepteerd indien dezelfde uitleg in het voorgaande boekjaar ook gebruikt werd (en het beleid in de tussentijd niet op de website is geplaatst).

Als gevolg van deze strengere interpretatie betreffende de tijdelijkheid van afwijkingen was er voor de eerste categorie tijdelijkheidsargumenten (geen concrete indicatie tijdsduur niet-naleving) in zes van de twaalf gevallen geen sprake van acceptabele uitleg (en dus niet-naleving). Voor de tweede categorie (een concrete datum is gemeld) was in twee gevallen geen sprake van acceptabele uitleg. Het gaat in beide gevallen om een formulering over het boekjaar 2011 die hetzelfde is als die over het boekjaar 2010, terwijl de uitleg over het boekjaar 2010 suggereerde dat de vennootschap in 2011 de betreffende bepaling zou toepassen.

³ Zie bijvoorbeeld het overzicht op pagina 9 van het Derde Rapport over de naleving van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Verwijzing naar eigen regeling

Behalve de tijdelijkheid van uitleg heeft de Commissie ook verzocht om uitleg waarin verwezen wordt naar een eigen regeling van de vennootschap aan nadere voorwaarden te onderwerpen. Over het boekjaar 2011 wordt door vennootschappen in totaal 92 keer verwezen naar een eigen regeling. In slechts vijf gevallen wordt expliciet gemeld dat de eigen regeling in overeenstemming is met de letter, danwel de geest, van de Code. In deze vijf gevallen is er dus zonder meer sprake van naleving. De overige 87 verwijzingen naar eigen regelingen vertonen een grote diversiteit met betrekking tot de mate van toelichting en motivatie. Deze verwijzingen kunnen globaal worden ingedeeld in de volgende drie categorieën:

- De uitleg is beperkt tot een zeer summiere omschrijving van de eigen regeling, zonder verdere uitleg of motivatie (16 keer)
- De uitleg bevat gedetailleerde informatie omtrent de eigen regeling, maar geen motivatie (52 keer)
- De uitleg bevat gedetailleerde informatie en motivatie omtrent de eigen regeling (19 keer)

De Commissie heeft aangegeven dat verwijzingen naar eigen regelingen alleen gelden als acceptabele uitleg indien de eigen regeling gedetailleerd beschreven én gemotiveerd wordt. Aangezien de motivatie van de eigen regeling alleen aanwezig is in de bovenstaande derde categorie betekent dit dat het merendeel van de verwijzingen naar eigen regelingen (68 van de 92) als niet-naleving zou worden beschouwd.

Gevolgen van de strengere voorwaarden voor het totaaloverzicht van uitleg en niet-naleving

Als gevolg van de strengere voorwaarden met betrekking tot de tijdelijkheid van afwijkingen en motivatie van eigen regelingen zou de totale hoeveelheid valide uitleg met betrekking tot niet-toepassing van de Code merkbaar verminderen. Op basis van het bovenstaande zouden 76 gevallen (8 gerelateerd aan een tijdelijkheidsargument en 68 gerelateerd aan een niet nader gemotiveerde eigen regeling) als onacceptabele uitleg worden geclassificeerd. Hierdoor is dus ruwweg 16 procent van de totale hoeveelheid uitleg (76 van de 482 gevallen) volgens de strengere voorwaarden van de Commissie onvoldoende gemotiveerd. Concreet betekent dit dat het totale aandeel van het type uitleg “tijdelijkheid” zou verminderen van 5 naar 4 procent, terwijl het type uitleg “eigen regeling” van 18 naar 4 procent daalt (zie de buitenste cirkel van Figuur 2 voor de algemene situatie, waarbij de strengere voorwaarden niet in acht zijn genomen).

Voor een beter begrip van deze groep onacceptabele uitleg is het van belang om nader in kaart te brengen voor welke best practice bepalingen en principes onacceptabele uitleg het meest wordt gebruikt. Een overzicht hiervan is te vinden in Tabel 3.

Tabel 3 Overzicht top 9 bepalingen en principes met niet-valide uitleg⁴

Best practice bepaling of principe	Aantal
IV.3.1 (communicatie naar aandeelhouders)	13
II.2.5 (vereisten toekenning aandelen zonder financiële tegenprestaties aan bestuurders)	5
II.2.8 (ontslagvergoeding bestuurders)	5
V.3 (interne audit functie)	4
II.1.1 (benoemingstermijn bestuurders)	3
II.2.12 (vereisten remuneratierapport)	3
II.2.4 (vereisten toekenning opties)	3
III.4.3 (secretaris van de vennootschap)	3
III.6.5 (reglement ten aanzien van tegenstrijdige belangen)	3

Uit Tabel 3 blijkt dat voor bepaling IV.3.1 (communicatie naar aandeelhouders) in maar liefst 13 van de 36 gevallen niet langer sprake is van valide uitleg. Met betrekking tot deze bepaling volstaan vennootschappen vaak met het simpelweg vermelden van een eigen regeling, zonder hier verdere motivatie voor te geven. Hetzelfde geldt in mindere mate voor bepalingen II.2.5 (toekenning aandelen aan bestuurders) en II.2.8 (ontslagvergoedingen bestuurders). Ten opzichte van deze laatstgenoemde bepaling dient wel opgemerkt te worden dat het aantal gevallen van uitleg omtrent ontslagvergoedingen zodanig groot is (50 maal) dat een aantal gevallen van niet-valide uitleg te verwachten valt.

Een nadere analyse van de onacceptabele uitleg naar marktsegment toont dat lokale fondsen aanmerkelijk vaker gebruik maken van onacceptabele uitleg dan vennootschappen behorende tot de AEX, AMX, of AScX indices, zoals te zien valt in Tabel 4.

Tabel 4 Overzicht van het totaal van onacceptabele uitleg, alsmede de gemiddelde onacceptabele uitleg per vennootschap naar index

Index	Totaal onacceptabele uitleg	Gemiddelde onacceptabele uitleg	Gemiddelde totale uitleg
AEX	10	0.5	3.8
AMX	9	0.4	3.8
AScX	16	0.8	5.8
LOKAAL	41	1.3	6.0
<i>Totaal</i>	<i>76</i>	<i>0.8</i>	<i>4.9</i>

⁴ Behalve deze top 9 van bepalingen worden 6 bepalingen in totaal tweemaal niet-valide uitgelegd. Daarnaast is er 22 maal sprake van een bepaling die eenmaal niet-valide wordt uitgelegd.

De bevinding dat lokale fondsen vaker gebruik maken van onacceptabele uitleg is grotendeels verklaarbaar door het relatief grote aantal uitgelegde bepalingen en principes binnen deze index (zie Tabel 1). Daarnaast blijkt dat vooral lokale fondsen niet-toepassing van de vaakst voorkomende bepaling met onacceptabele uitleg onvoldoende motiveren; dit betreft bepaling IV.3.1 (communicatie naar aandeelhouders). De lokale fondsen zijn gezamenlijk goed voor bijna 62 procent van de onacceptabele uitleg betreffende deze bepaling.

Tot slot is het van belang om vast te stellen in hoeverre de gemiddelde scores per index met betrekking tot onacceptabele uitleg het gevolg zijn van een algemeen patroon, of van een beperkt aantal vennootschappen dat relatief veel onacceptabele uitleg verschaft. Deze informatie is samengevat in Tabel 5. Nota bene: de informatie betreffende de gemiddelde onacceptabele uitleg per vennootschap in deze tabel heeft enkel betrekking op de vennootschappen die minimaal eenmaal onacceptabele uitleg verschaffen over het boekjaar 2011. Voor de gemiddelde uitleg per vennootschap voor de indices als geheel wordt verwezen naar Tabel 4.

Tabel 5 **Overzicht van het totaal aantal vennootschappen dat onacceptabele uitleg verschaft, alsmede het gemiddelde aantal gevallen van onacceptabele uitleg per vennootschap naar index**

Index	Totaal aantal vennootschappen	Gemiddelde onacceptabele uitleg
AEX	7	1.4
AMX	6	1.5
AScX	9	1.8
LOKAAL	19	2.2
<i>Totaal</i>	<i>41</i>	<i>1.9</i>

De informatie uit Tabel 5 geeft een beeld dat in lijn is met de verwachting op basis van de informatie uit Tabel 4. De lokale fondsen verschaffen weliswaar gemiddeld meer onacceptabele uitleg per vennootschap, maar het feit dat 19 van de 32 lokale fondsen (60 procent) minimaal één maal onacceptabele uitleg verschaffen toont aan dat deze gevallen niet geconcentreerd zijn binnen enkele vennootschappen. Voor de overige indices ligt het percentage van vennootschappen met minimaal één geval van onacceptabele uitleg aanmerkelijk lager; 35 procent (AEX), 25 procent (AMX) en 43 procent (AScX), respectievelijk.

2.3 Conclusie ter zake de uitleg van de Code

Het algemene beeld betreffende de uitleg van de Code over het boekjaar 2011 is in grote lijnen vergelijkbaar met voorgaande jaren. Het totale aantal gevallen uitleg is weliswaar beperkt gedaald, maar de typen uitleg die worden gehanteerd, alsmede de specifieke bepalingen en principes die worden uitgelegd, zijn effectief onveranderd. In lijn met de verwachting is het aantal gevallen van uitleg waarin melding wordt gemaakt van een tijdelijke afwijking wel zichtbaar gedaald ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

Een meer in het oog springende bevinding van dit deel van het onderzoek is de constatering dat uitleg met betrekking tot de tijdelijkheid van afwijkingen en motivatie van eigen regelingen in veel gevallen de strengere voorwaarden van de Commissie niet doorstaat. Met betrekking tot de tijdelijkheid van afwijkingen wordt geregeld geen concrete tijdsindicatie gegeven omtrent het verwachte moment van naleving. Voor uitleg betreffende eigen regelingen wordt vaak volstaan met een (summiere) omschrijving, zonder verdere motivatie. Een en ander houdt in dat de naleving van de Code over het boekjaar 2011 aanzienlijk lager zou zijn indien deze strengere voorwaarden met betrekking tot de validiteit van uitleg worden gehanteerd.

3 Het algemene beeld ter zake de toepassing en naleving

In de volgende paragrafen komt de toepassing en naleving van de best practice bepalingen aan de orde. De gedetailleerde bevindingen zijn weergegeven in Bijlage 2 (naleving op niveau best practice bepaling) en in Bijlage 3 (naleving op niveau deelbepalingen). Derhalve is het hier geboden overzicht beknopt.

3.1 Totaaloverzicht van toepassing en naleving

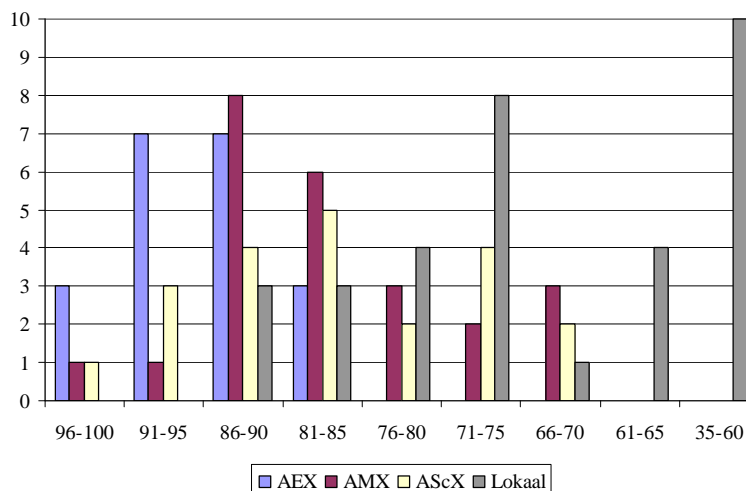
Om een algemeen beeld ten aanzien van de toepassing en naleving te schetsen is in Figuur 3 per fondssegment, resp. AEX, AMX, AScX en lokaal, voor alle onderzochte bepalingen van de code de gemiddelde toepassing voor bepaalde intervallen weergegeven. Bij de figuur dienen twee zaken te worden opgemerkt. In de eerste plaats dat het om de toepassing van de code gaat en in de tweede plaats dat vanwege de verschillende mate van complexiteit van principes en best practice bepalingen in termen van de verschillende aantallen deelbepalingen, het berekenen van gemiddelde toepassingspercentages over meerdere bepalingen nogal arbitrair is. Om deze redenen hebben uitspraken betreffende het al dan niet toepassen op het geaggregeerde niveau van principes en bepalingen een schetsmatig karakter. Ten behoeve van de vergelijking van fondssegmenten biedt de grafiek wel betrouwbare informatie.

Na inventarisatie van de toepassing en naleving op het niveau van de deelbepaling is een aggregatieregeling noodzakelijk om te bepalen of de vennootschap de bepaling toepast, uitlegt of niet naleeft. In lijn met de strengere evaluatie die in het onderzoek over het boekjaar 2010 is gehanteerd, wordt de volgende methode gebruikt. Een bepaling is

- niet van toepassing indien alle deelbepalingen niet van toepassing zijn;
- niet nageleefd indien tenminste één deelbepaling niet wordt nageleefd; vervolgens
- uitgelegd indien tenminste één deelbepaling wordt uitgelegd; of anders
- toegepast.

Bijlage 2 geeft het geaggregeerde overzicht per index en in totaal. Figuur 3 geeft het totaaloverzicht van de toepassing, voorzover de bepalingen in het onderzoek zijn meegenomen.

Figuur 3: De toepassing van geselecteerde bepalingen van de code



De toepassing is overduidelijk hoger in de AEX en AMX vennootschappen, dan in de AScX en lokale vennootschappen. Het gemiddelde toepassingspercentage (op bepalingsniveau) per index is respectievelijk 91, 83, 78 en 68 procent. Wel is het zo dat de variatie in toepassing bij lokale vennootschappen groot is: één vennootschap scoort hoger dan 90 procent, terwijl een ander lokaal fonds lager dan 40 procent scoort.

Onder deze gegevens gaat een grote mate van detail verscholen. Een aantal bepalingen is zichtbaar naast *best* ook dusdanig *common practice* geworden dat er sprake is van nagenoeg 100 procent naleving. Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij een aantal bepalingen de toepassing verondersteld is, zoals in Paragraaf 3.3 nader aan de orde komt. De volgende bepalingen kennen maximaal twee gevallen van uitleg of niet-naleving in de volledige steekproef:

- II.2.6 en II.2.7 inzake optiecontracten;
- II.3.4 inzake tegenstrijdige belangen van bestuurders;
- III.5.13 inzake de onafhankelijkheid van de remuneratieadviseur;
- III.7.3 inzake leningen aan commissarissen;
- III.8.1. en III.8.4 inzake de one-tier bestuursstructuur; en
- IV.3.9 inzake het voorleggen van materiële wijzigingen in de corporate governance structuur aan de aandeelhoudersvergadering.

Daarboven zijn er nog een aantal bepalingen waar niet-naleven maximaal twee keer voorkomt, maar zichtbaar nog niet wordt toegepast met uitleg:

- II.1.1 inzake de benoemingstermijn van bestuurders;
- II.1.9 inzake de responstermijn;
- II.1.10 en II.1.11 inzake een overnamebod op de vennootschap;
- II.2.8 inzake de afvloeiingsregeling;
- II.2.9 inzake leningen aan bestuurders;
- II.2.10 inzake de billijkheidstoets;
- III.5.1 inzake commissies in de raad van commissarissen; en
- III.5.11 inzake de voorzitter van de remuneratiecommissie.

In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de toepassing en naleving van geselecteerde bepalingen.

3.2 Overzicht van toepassing en naleving van specifieke bepalingen

Een detailoverzicht van de toepassing en naleving van alle deelbepalingen die in dit onderzoek zijn meegenomen is opgenomen in Bijlage 3.

II.1.1 Benoemingstermijn bestuurders

Deze bepaling wordt door twee (lokale) vennootschappen niet nageleefd. De relatief hoge naleving door uitleg van niet-toepassing valt hier op. In totaal passen 50 vennootschappen deze bepaling onverkort toe, terwijl 46 vennootschappen uitleg voor niet-toepassing verschaffen. Tabel 6 geeft de opsplitsing van deze gegevens over de verschillende fondssegmenten.

Tabel 6**Best Practice Bepaling II.1.1**

Een bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar plaatsvinden.				
	Toepassen	Uitleg	Niet N	n
AEX	14	6	0	20
AMX	12	12	0	24
AScX	8	13	0	21
Lokaal	16	15	2	33
<i>Totaal</i>	50	46	2	98

Hoewel AEX vennootschappen relatief minder vaak uitleggen dan AScX vennootschappen, ligt het percentage van uitleg op een substantiële 47 procent. In tweederde van de gevallen wordt het argument gehanteerd dat bestaande contracten gerespecteerd worden. De overige gevallen van uitleg zijn gevarieerd en in de regel onder de noemer ‘overige argumenten’ geclassificeerd.

II.1.2 Goedkeuring aspecten maatschappelijk verantwoord ondernemen

De toepassing van deze bepaling is erg hoog. In twee gevallen wordt uitleg verschaft en in zeven gevallen – uitsluitend lokale fondsen – is sprake van niet-naleving. Voor deze bepaling is het relevant vooruit te verwijzen naar Paragraaf 3.4 waar een belangrijke kanttekening wordt geplaatst: in een substantieel aantal gevallen is de toepassing verondersteld.

II.1.3-II.1.7 Interne risicobeheersingssystemen

De bepalingen omtrent interne risicobeheersings- en controlesystemen worden goed toegepast. Behoudens dat vier lokale vennootschappen uitleggen waarom zij geen klokkenluidersregeling en gedragscode hebben, zijn hier geen noemenswaardige afwijkingen te vermelden. De vier betreffende lokale vennootschappen wijzen doorgaans op de beperkte omvang van de vennootschap om de afwezigheid van een klokkenluidersregeling of gedragscode te motiveren.

II.2 Interne beloningsverhoudingen

Op verzoek van de commissie is in dit onderzoek geïnventariseerd in welke mate vennootschappen in het remuneratieverslag melden bij de vaststelling van de totale bezoldiging voor bestuurders tevens de interne beloningsverhoudingen mee te wegen. Aangezien dit onderdeel van principe II.2 niet expliciet in een bepaling is gegoten, is er logischerwijs geen uitleg van niet-toepassing aangetroffen. Maar liefst 67 procent van de vennootschappen (en 80 procent van de AEX en AMX vennootschappen) past dit deel van bepaling II.2 niettemin toe.

Tabel 7**II.2aa**

Bij de vaststelling van de totale bezoldiging wordt de invloed ervan op de beloningsverhoudingen binnen de onderneming meegewogen. Het remuneratieverslag maakt hiervan melding.				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	18	0	2	20
AMX	17	0	7	24
AMS	15	0	6	21
Lokaal	16	0	17	33
<i>Totaal</i>	66	0	32	98

II.2.4-II.2.7 Toekenning opties en aandelen

In de eerste plaats valt op dat optieregelingen minder gangbaar zijn dan in het verleden het geval was. Aandelenregelingen bestaan daarentegen bij veel vennootschappen, met uitzondering van de lokale fondsen.

In de tweede plaats valt, evenals in het boekjaar 2010, de naleving door middel van uitleg van de blokkaderegelingen voor aandelenplannen op. In totaal leggen dertien vennootschappen in 2011 de afwijking uit, een getal dat sterk vergelijkbaar is met dat over 2010.

In de derde plaats valt inzake bepaling II.2.6 – de uitoefenprijs van de opties – op dat de toepassing aanzienlijk is verbeterd, met tien procentpunten ten opzichte van 2010 (zie Bijlage 2). Overigens is het aantal vennootschappen waarop deze bepaling van toepassing is gelijk aan 35, waardoor een stijging met tien procentpunten in de praktijk betekent dat slechts een beperkt aantal plannen gewijzigd is, dan wel dat plannen die niet aan de bepaling voldeden zijn geschrapt zonder vervangen te zijn door een ander optieplan. Voor deze bepaling, alsmede voor bepaling II.2.7, is het relevant vooruit te verwijzen naar Paragraaf 3.4 waar een belangrijke kanttekening wordt geplaatst: in een substantieel aantal gevallen is de toepassing verondersteld.

Tot slot dient hier opgemerkt te worden dat optieplannen (en aandelenplannen) waaronder in het boekjaar geen toekenningen gedaan zijn niet zijn meegenomen in deze analyse, maar wel in die van de uitleg in Paragraaf 2.

II.2.8 Ontslagvergoeding

Inzake bepaling II.2.8 valt op dat in eenderde van de 15 gevallen sprake is van uitleg van niet-toepassing van deze bepaling. Zowel het aantal vertrekvergoedingen, als het aantal waarvoor niet-toepassing wordt gemotiveerd is zeer vergelijkbaar met het voorgaande boekjaar. De nalevingscijfers in Bijlage 2 geven weliswaar een stijging aan van de toepassing met 11 procent, maar gezien het kleine aantal observaties, gecombineerd met het gegeven dat het hier in hoge mate verschillende vennootschappen betreft, plaatst serieuze kanttekeningen bij de inhoudelijke waarde van dit percentage.

De uitleg betreft in alle gevallen het argument dat de eerste benoeming voor inwerkingtreding van de code heeft plaatsgevonden. In één geval dateert weliswaar de eerste benoeming tot de raad van bestuur van na 2004, maar bestond al een arbeidscontract van voor de inwerkingtreding met de bestuurder.

II.2.9 Leningen aan bestuurders

In een beperkt aantal vennootschappen worden leningen aan bestuurders verstrekt. AEX vennootschappen behoren niet tot dit lijstje en ook de AMX-vennootschappen waar de bepaling op van toepassing is, voldoen onverkort aan de bepaling. Bij de vier AScX en lokale fondsen die leningen verstrekken, is het beeld een mengeling van uitleg en niet-naleving.

II.2.10-II.2.11 Billijkheidstoets en clawback-instrument

Inzake deze twee beloningsinstrumenten die in de geactualiseerde code nieuw zijn toegevoegd, valt op dat de toepassing hoog is en dat niet-toepassing in de overige gevallen wordt uitgelegd. Voor deze bepalingen is het relevant vooruit te verwijzen naar Paragraaf 3.4 waar een belangrijke kanttekening wordt geplaatst: in een substantieel aantal gevallen is de toepassing verondersteld.

II.2.12-II.2.13 Bezoldiging

Van de 98 vennootschappen leven 46 de bepaling II.2.12 niet na – AEX vennootschappen passen de bepaling zonder uitzondering toe. De niet-toepassing is te wijten aan twee punten. Ten eerste is in vijftien gevallen de beschrijving voor het bezoldigingsbeleid in het aankomende boekjaar niet aangetroffen; het remuneratierapport betreft hier zuiver de verantwoording over het afgelopen boekjaar. In 44 gevallen ontbreekt de beschrijving van de relatie tussen de bezoldiging en de doelstelling van de vennootschap. De toevoeging in de code dat hierbij het risicoprofiel van de vennootschap besproken dient te worden, is daarbij vooral van groot belang. Ten opzichte van 2010 zijn er nauwelijks wijzigingen waarneembaar in de toepassing, uitleg of niet-naleving van bepaling II.2.12.

Aangezien bepaling II.2.13 in dit onderzoek uit 21 deelbepalingen bestaat, is volledige naleving van de bepaling slechts in een beperkt aantal gevallen aangetroffen. Slechts veertien vennootschappen passen alle deelbepalingen die voor de vennootschap relevant zijn onverkort toe, dan wel leggen niet-toepassing uit. In de overige 84 gevallen is sprake van niet-naleving op het niveau van de bepaling. Dit is overigens slechts drie procent minder dan in het boekjaar 2010. Ter zake deze bepaling is een nadere analyse wenselijk.

Voor alle onderdelen van II.2.13 geldt dat slechts in beperkte mate niet-toepassing wordt uitgelegd: er is in de regel sprake van toepassing of niet-naleving.

Schematisch overzicht

Het schematische overzicht van de bezoldiging is in 21 gevallen niet in tabelvorm aanwezig. Niettemin zijn de onderdelen van het overzicht in verreweg de meeste gevallen in het remuneratierapport dan wel de jaarrekening terug te vinden. De enige uitzondering hierop zijn de overige emolumenten, waarvan de kosten in 33 gevallen niet weergegeven zijn terwijl de omschrijving van de bezoldiging wel suggereert dat deze er zijn. Dit doet zich bij alle indices voor, hoewel in mindere mate bij de AEX vennootschappen.

Scenario-analyses

In 34 gevallen, waarvan 23 keer bij lokale fondsen, wordt niet in het remuneratierapport gemeld dat scenario-analyses uitgevoerd zijn. Van deze 23 lokale fondsen hebben er 15 opties noch aandelen als onderdeel van het bezoldigingspakket. Hoewel ook

voor de bonus in contanten scenario-analyses waardevol zijn, leeft blijkbaar de gedachte dat scenario-analyses alleen relevant zijn in combinatie met op aandelen gebaseerde bezoldiging.

Bandbreedte aandelengebaseerde bezoldiging

De bandbreedte waarbinnen de op aandelen gebaseerde bezoldiging kan komen te liggen is in eenderde van de gevallen (25 vennootschappen) niet gemeld; hieronder bevinden zich geen AEX vennootschappen.

Tabel aandelengebaseerde bezoldiging

Bepaling II.2.13d stelt dat een tabel opgenomen moet zijn waarin voor aandelengebaseerde bezoldiging de waarde, aantallen en status van de bezoldigingscomponenten is weergegeven. Gezien het specifieke voorschrift omtrent de locatie van de gegevens valt de analyse in twee delen uiteen. Allereerst wordt de inhoudelijke vraag beantwoord in welke mate de inhoud van de bepaling is toegepast en nageleefd. Vervolgens wordt nagegaan in welke mate de vindplaats van de informatie het voorschrift volgt.

De waarde en aantallen van deze bezoldigingscomponenten wordt in 50 procent van de relevante gevallen toegepast en in de overige 50 procent niet nageleefd. De status van de componenten wordt in 59 procent van de gevallen toegepast (41 procent niet nageleefd). Ongeveer 45 procent van de vennootschappen geeft de waarde van de bezoldigingscomponenten op het moment van definitieve toekenning respectievelijk het moment dat de componenten in vrij eigendom van de bestuurder komen.

De tabel is bij 50 vennootschappen aangetroffen. Aangezien de tabel niet relevant is voor vennootschappen die geen op aandelen gebaseerde bezoldiging toekennen, is de conclusie dan ook eerder dat de tabel incompleet is dan dat deze niet aanwezig is. De tabel wordt wel op een variatie van plaatsen aangetroffen:

- 17 tabellen zijn aangetroffen in het remuneratierapport in het jaarverslag, zoals in de bepaling voorgeschreven is;
- 23 tabellen zijn aangetroffen in de jaarrekening; en
- 10 tabellen zijn aangetroffen in een separaat remuneratiedocument op de website.

Referentiegroep (peer group)

In 35 gevallen is de samenstelling referentiegroep niet gegeven en is er sprake van niet-naleving (38 procent). Niet-naleving treedt voornamelijk bij lokale en AScX vennootschappen op.

Prestatiecriteria

Een aantal deelbepalingen vraagt om details omtrent de prestatiecriteria. De beschrijving van de criteria wordt door 84 procent van de vennootschappen gegeven, waardoor van toepassing sprake is. Bovendien legt 7 procent niet-toepassing uit, hetgeen een beperkte niet-naleving oplevert, die zich wederom bij de lokale en AScX vennootschappen concentreert.

Een aanzienlijker mate van niet-naleving vindt plaats bij de beschrijving van de methode om te bepalen of aan de prestatiecriteria is voldaan (23 procent niet-naleving) en de beschrijving van de relatie tussen de doelstellingen en de prestatiecriteria ex ante, en de prestatiecriteria en de bezoldiging ex post (32 procent niet-naleving). Hoewel de letterlijke

tekst van de code ook vraagt dat de relatie tussen de doelstellingen en de prestatiecriteria ex post en die tussen de prestatiecriteria en de bezoldiging ex ante worden beschreven, is hier bij de inventarisatie niet naar gekeken.

Overzicht II.2.13

Voor de AEX vennootschappen is de niet-naleving van bepaling II.2.13 vooral te herleiden tot het niet specificeren van de waarde van emolumenten en de specificaties die gevraagd worden in de tabel met aandelengerelateerde bezoldiging. In totaal leven 15 van de 20 AEX vennootschappen één of meer van de deelbepalingen niet na.

Bij de AMX vennootschappen passen 2 uit de 24 vennootschappen alle voor hen relevante deelbepalingen uit II.2.13 toe; de overige 22 leven niet na. Dit is te herleiden tot dezelfde oorzaken als bij de AEX vennootschappen (de tabel uit II.2.13d en de waarde van emolumenten), maar daarenboven door niet-naleving omtrent het schematisch overzicht en de relatie tussen de prestatiecriteria en de strategie/bezoldiging ex ante en ex post.

Van de AScX vennootschappen leven 18 uit 21 bepaling II.2.13 niet na, en 29 van de 31 lokale fondsen doen dit ook niet. Bij deze fondssegmenten spelen alle bovengenoemde redenen voor niet-naleving.

III.1-III.5 Functioneren en samenstelling raad van commissarissen

Met betrekking tot het functioneren en de samenstelling van de raad van commissarissen valt op dat de toepassing van bepaling III.1.5 in de regel hoog is, met uitzondering van de lokale fondsen waar de niet-naleving 24 procent bedraagt. Deze bepaling wordt in beperkte mate uitgelegd en door in totaal 84 uit 97 vennootschappen onverkort toegepast.

De evaluatie van de raad van commissarissen, en dan voornamelijk de beschrijving van de methode van zelfevaluatie, blijft bij de lokale fondsen ook achter (III.1.7, 10 keer niet-naleven). Hier valt ook het relatief hoge aantal (6) niet-naleving bij de AMX-fondsen op. In totaal leven 21 vennootschappen (28 procent) deze bepaling niet na.

De toepassing van de bepalingen betreffende de onafhankelijkheid van commissarissen en de profielschets zijn ook hoog. Wel valt op dat de niet-naleving van bepaling III.3.1 met 26 procentpunten is gestegen. Dit komt vermoedelijk omdat in dit onderzoek en mogelijk in tegenstelling tot voorgaande onderzoeken, diversiteit niet uitsluitend langs de maatstaf van expertise is geëvalueerd: een profielschets die uitsluitend de gewenste kennis en expertise van de raad beschrijft, is naar de analyse van dit onderzoek niet één die concrete doelstellingen omtrent diversiteit bevat. Voor deze bepaling is het relevant vooruit te verwijzen naar Paragraaf 3.4 waar een belangrijke kanttekening wordt geplaatst: in een substantieel aantal gevallen is de toepassing verondersteld.

Ter zake de commissies in de raad van commissarissen, een principe dat alleen van toepassing is op raden die uit minimaal vijf commissarissen bestaan, blijkt dat toepassing hoog is. Ten opzichte van 2010 laat het overzicht in Bijlage 2 zien dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van naleving middels uitleg naar naleving middels toepassing. Het enige element waar geregeld niet-toepassing wordt uitgelegd betreft bepaling III.5.11 inzake het voorzitterschap van de remuneratiecommissie. Er is geen sprake van niet-naleving van deze bepaling, maar in 27 procent van de gevallen volgt de naleving uit uitleg van niet-toepassing. Dit concentreert zich voornamelijk bij de AEX en AMX indices, terwijl voor AScX en lokale vennootschappen de bepaling veelal niet van toepassing is.

III.6.3-III.6.5 Tegenstrijdige belangen

De bepalingen III.6.3 tot en met III.6.5 verwijzen naar potentiële conflicterende belangen van betrokkenen bij de vennootschap. Terwijl bij tegenstrijdige belangen van bestuurders (II.3.4) in twee gevallen – van de tien vennootschappen waarvoor deze bepaling relevant is – sprake is van niet-naleving, is dit bij de bepalingen omtrent tegenstrijdige belangen van commissarissen bij vier uit elf vennootschappen het geval. Daarnaast wordt door één vennootschap niet-toepassing uitgelegd, waardoor de toepassing – zij het voor een erg kleine deelpopulatie – op 55 procent uitkomt.

Bepaling III.6.4 betreft transacties met grootaandeelhouders, een bepaling die voornamelijk relevant is voor lokale vennootschappen. Deze leven de bepaling in relatief ruime mate niet na – negen van de 19 lokale vennootschappen waarvoor deze bepaling relevant is, passen hem toe. Overigens is dit geen afwijking van de situatie in 2010. Voor deze bepaling is het relevant vooruit te verwijzen naar Paragraaf 3.4 waar een belangrijke kanttekening wordt geplaatst: in een substantieel aantal gevallen is de toepassing verondersteld.

Bepaling III.6.5 betreft het reglement voorwetenschap voor bestuurders en commissarissen. Hier is ten opzichte van 2010 een grote stijging in de toepassing waarneembaar die gepaard gaat met een min of meer evenredige daling in de niet-naleving. Uitleg van niet-toepassing wordt vrijwel uitsluitend aangetroffen bij AScX en lokale vennootschappen (in beide gevallen 24 procent uitleg).

IV.1.1 Benoeming of ontslag bestuurder of commissaris

De bepaling IV.1.1 is in het voorgaande onderzoek niet meegenomen, waardoor de conclusies uitsluitend het boekjaar 2011 betreffen. In dit boekjaar is een aanzienlijke toepassing (73 procent) waarneembaar, naast uitleg (17 procent) en niet-naleven (10 procent). De uitleg van niet-toepassing concentreert zich bij de AEX en AMX vennootschappen, terwijl de niet-naleving eerder bij de lokale en AMX vennootschappen wordt aangetroffen. Het is hierbij relevant om op te merken dat de bepaling niet van toepassing is op vennootschappen die onder de structuurregeling vallen.

IV.1-IV.3 Overige bepalingen inzake aandeelhouders

In de hoofdstukken IV.1 en IV.3 van de code zijn ten opzichte van 2010 geen opvallende wijzigingen aanwijsbaar. Een in het oog springende bevinding, die echter niet afwijkt van wat eerder aangetroffen werd, is de relatief hoge uitleg bij bepaling IV.3.1 (ter zake de webcasting) – zulks uiteraard voornamelijk bij AScX en lokale vennootschappen.

De overige bepalingen behorende bij de principes IV.1 en IV.3 vertonen geen bijzondere bevindingen ten opzichte van het algemene beeld, dan wel ten opzichte van het voorgaande boekjaar.

3.3 De mate waarin toepassing verondersteld moet worden

In eerdere rapportages aan de monitoring commissie is verwezen naar het onderscheid in bepalingen in de mate waarin specifieke verslaggeving voorgeschreven wordt. Enkele bepalingen (bijvoorbeeld II.2.13d) omschrijven zeer specifiek welke gegevens op welke plaats in het jaarverslag besproken moeten worden, dan wel dat uitgelegd moet worden waarom hier niet aan voldaan wordt. Andere bepalingen zijn om diverse redenen moeilijker te verifiëren. Er zijn in eerdere rapportages reeds twee mogelijke situaties besproken die deze complexiteit veroorzaken:

- Van vennootschappen wordt verwacht dat zij zich aan een bepaalde praktijk conformeren, indien een specifieke situatie zich voordoet, maar in de code is niet vermeld dat de vennootschap dient te rapporteren of de situatie zich voorgedaan heeft; en
- van vennootschappen wordt verwacht dat zij een bepaalde gedragsintentie vertonen, maar – mogelijk vanwege de complexiteit van de onderliggende gedraging – de bepaling staat meerdere interpretaties van de bepaling toe.

In voorkomende gevallen dient volgens het pas-toe-of-leg-uit principe toepassing verondersteld te worden; immers vennootschappen dienen niet aan te geven welke bepalingen zij toepassen.

In het onderhavige onderzoek wordt een poging gedaan deze veronderstelde toepassing te kwantificeren. Tabel 8 – op de volgende pagina – geeft de bepalingen waarbij toepassing in de hoogste mate is verondersteld. Het betreft hier de veronderstelde toepassing ten opzichte van de totale toepassing. Voor opname in Tabel 8 geldt dat de bepaling op meer dan 10 vennootschappen van toepassing moet zijn en dat de veronderstelde toepassing minimaal 20 procent van de totale toepassing moet bedragen. Zonder het opleggen van deze voorwaarden kunnen enkele observaties immers een grote invloed op het totaalbeeld hebben.

De hoogste procentuele veronderstelde toepassing wordt aangetroffen bij bepaling II.2.13j inzake de regelingen omtrent vervroegd uitreden. Deze is mogelijk meer het gevolg van de methodologie die is toegepast: vanwege het beperkte gebruik van deze regelingen in de markt, wordt wanneer een vennootschap de regeling niet beschrijft, verondersteld dat deze niet bestaat. Zonder aanvullende informatie zou het standaardoordeel – niet-naleven van deze deelbepaling – in de optiek van de onderzoeksgroep niet valide zijn.

Bepaling III.3.1 omtrent de profielschets kent ook een hoge mate van veronderstelde toepassing. Het betreft hier niet zozeer het vermelden van concrete diversiteitsdoelstellingen in de profielschets, maar meer het motiveren van afwijkingen van het gewenste profiel in het rapport van de raad van commissarissen. Wanneer het rapport hier geen melding van maakt, moet aangenomen worden dat de nagestreefde en feitelijke situatie identiek zijn. Alleen in het geval dat overduidelijk sprake was van niet behaalde doelstellingen, wanneer de profielschets dusdanig concrete doelstellingen had dat dit te verifiëren was, en wanneer er benoeming had plaatsgevonden in het boekjaar is het oordeel ‘niet-naleven’ gegeven. Bijgevolg is de toepassing in 64 procent van de gevallen verondersteld geweest. Een vergelijkbare situatie treedt op bij bepaling III.6.4 waar uitspraken over transacties met grootaandeelhouders moeten worden gedaan, maar niet vereist wordt dat wordt vermeldt of deze transacties er zijn geweest. Wanneer expliciet wordt aangetroffen dat de transacties er niet zijn geweest (ofwel dat dergelijke grootaandeelhouders niet aanwezig zijn), wordt de bepaling niet van toepassing verklaard. In veel van de gevallen waar deze verklaring – die niet vereist wordt – ontbreekt, moet toepassing verondersteld worden.

Bepaling II.1.9, II.2.7, II.1.11, II.1.10, III.5.13, II.1.2, II.2.13a7, II.2.10, II.2.6, II.2.11, en III.5.3 betreffen allemaal bepalingen waar de toepassing verondersteld is omdat geen informatie over het instrument wordt aangetroffen. Zo wordt bijvoorbeeld voorgeschreven dat

een billijkheidstoets tot het remuneratiebeleid behoort (II.2.10) en dat de raad van commissarissen de onafhankelijkheid van de remuneratieadviseur verifieert (III.5.13). Er wordt niet vereist dat de vennootschap rapporteert dat de betreffende gedragingen inderdaad zijn toegepast en bijgevolg is de toepassing veelal verondersteld.

Tabel 8 Veronderstelde toepassing

Bepaling	Veronderstelde toepassing	Totale toepassing	n
II.2.13j	80%	88%	93
<i>inzake vervroegde uittreding</i>			
III.3.1	64%	41%	66
<i>inzake de profielschets voor de raad van commissarissen – meer specifiek het onderdeel verantwoording afleggen voor afwijkingen van de profielschets</i>			
II.1.9	63%	98%	98
<i>inzake de responstijd</i>			
II.2.7	63%	94%	34
<i>inzake de voorwaarden van optieregelingen</i>			
II.1.11	58%	97%	98
<i>inzake het overnamebod</i>			
II.1.10	54%	97%	98
<i>inzake het overnamebod</i>			
III.5.13	49%	100%	41
<i>inzake de onafhankelijkheid van de remuneratieadviseur</i>			
II.1.2	43%	91%	98
<i>inzake de relevante aspecten van maatschappelijk verantwoord ondernemen</i>			
II.2.13a7	38%	96%	94
<i>inzake de waardering van de bezoldigingselementen (volgens de normen van de jaarverslaggeving)</i>			
III.6.4	36%	50%	28
<i>inzake transacties met grootaandeelhouders</i>			
II.2.10	34%	95%	94
<i>inzake de billijkheidstoets (ultimum remedium)</i>			
II.2.6	33%	94%	35
<i>inzake de uitoefenprijs van opties</i>			
II.2.11	32%	87%	92
<i>inzake het clawbackinstrument</i>			
III.5.3	31%	92%	52
<i>inzake verslagen van commissies van de raad van commissarissen</i>			
IV.3.1	31%	56%	97
<i>inzake webcasting van analistenpresentaties</i>			
II.2.14	25%	80%	35
<i>inzake openbaarmaking belangrijkste elementen benoemingscontract</i>			
Verklarende noot: de totale toepassing geeft het toepassingspercentage aan (Bijlage 3). De veronderstelde toepassing is het percentage daarvan waarvoor toepassing verondersteld wordt. De kolom 'n' geeft aan voor hoeveel vennootschappen de bepaling van toepassing (relevant) is. De regelingen voor vervroegde uittreding zijn voor 93 vennootschappen van toepassing. Hiervan past 88 procent de bepaling toe (82 vennootschappen), waarvan dit bij 80 procent (66 vennootschappen) verondersteld moest worden.			

De bepalingen IV.3.1 en II.2.14, betreffende webcasting en openbaarmaking van contracten, bevatten een voorschrift omtrent het moment waarop een verklaring moet worden afgelegd. Aangezien het niet mogelijk is om van alle documenten te verifiëren op welk moment deze publiek gemaakt zijn, is de toepassing noodzakelijkerwijs verondersteld in een aantal gevallen. Zo wordt bijvoorbeeld de webcast van een bijeenkomst met aandeelhouders aangetroffen, maar is niet te verifiëren of deze tegelijkertijd door aandeelhouders te volgen was of nadien op de website is geplaatst. Indien nadere informatie daaromtrent ontbreekt, wordt toepassing verondersteld.

Het is van belang te benadrukken dat veronderstelde toepassing geen slechte zaak is. Het volledig verifieerbaar maken van alle bepalingen in de code betekent immers dat zowel verregaande publicatievereisten moeten worden opgesteld die box ticking in de hand werken, als dat van intenties tot gedragingen exacte operationele definities worden uitgewerkt. Beide gevallen zijn praktisch waarschijnlijk onwenselijk. Niettemin is het zo dat inzake bovenstaande bepalingen de toepassingscijfers gekwalificeerd moeten worden: de toepassing van bepaling II.1.2 is hoog, bijvoorbeeld, maar dit komt in aanzienlijke mate omdat deze niet geverifieerd kan worden. Andere onderzoeksmethoden dan die welke in het onderhavige onderzoek zijn toegepast, zijn voor deze bepalingen in staat om aanvullende inzichten te verschaffen.

3.4 Conclusie ter zake de toepassing en naleving

De bevindingen omtrent toepassing en naleving van de code zijn in hoge mate vergelijkbaar met die uit eerdere boekjaren. De naleving van de code is, enkele uitzonderingen daargelaten, nog altijd hoog. Grote verschuivingen zijn eigenlijk alleen te identificeren ter zake de profielschets en de zelfevaluatie door de raad van commissarissen. Overigens zijn dit onderwerpen die in het recente verleden in aanvullende onderzoeken door de monitoring commissie aan de orde zijn gekomen. Ter zake de profielschets is een stijging van de niet-naleving ten koste van de toepassing geïdentificeerd die mogelijk te verklaren is uit een strengere interpretatie van het begrip ‘diversiteit’. Ter zake de zelf-evaluatie door de raad van commissarissen is een reële stijging in de toepassing ten koste van de niet-naleving aangetroffen bij de AMX, AScX en de lokale vennootschappen. De AEX vennootschappen pasten deze bepaling overigens in 2010 al in aanzienlijke mate toe.

Voor een aantal bepalingen is de toepassing in aanzienlijke mate verondersteld, ofwel omdat de bepaling een feitelijke situatie veronderstelt waarvan in het jaarverslag niet aangegeven hoeft te worden of deze zich voorgedaan heeft, ofwel omdat de bepaling ruimte laat in de interpretatie van de bepaling. Hoewel veronderstelde toepassing expliciet door de wetgever is toegestaan en dus niet als ‘slecht’ dient te worden bestempeld, is het goed deze kwalificatie bij de interpretatie van de toepassingscijfers mee te wegen.

Bijlage 1 Lijst vennootschappen

AEGON	AEX	AJAX	LOKAAL
AHOLD KON	AEX	AND INTERNATIONAL	LOKAAL
AKZO NOBEL	AEX	BATENBURG BEHEER	LOKAAL
ASML HOLDING	AEX	BEVER HOLDING	LOKAAL
BOSKALIS WESTMIN	AEX	BRILL KON	LOKAAL
CORIO	AEX	CROWN VAN GELDER	LOKAAL
DSM KON	AEX	CRYO SAVE GROUP	LOKAAL
FUGRO	AEX	CTAC	LOKAAL
HEINEKEN	AEX	DICO	LOKAAL
ING GROEP	AEX	DPA GROUP	LOKAAL
KPN KON	AEX	FORNIX BIOSCIENCES	LOKAAL
PHILIPS KON	AEX	GROOTHANDELSGEBOUW	LOKAAL
POSTNL	AEX	HES BEHEER	LOKAAL
RANDSTAD	AEX	HITT	LOKAAL
REED ELSEVIER	AEX	HOLLAND COLOURS	LOKAAL
SBM OFFSHORE	AEX	HYDRATEC	LOKAAL
TNT EXPRESS	AEX	ICT AUTOMATISERING	LOKAAL
TOMTOM	AEX	NEDSENSE ENTERPR	LOKAAL
UNILEVER	AEX	NEWAYS ELECTRONICS	LOKAAL
WOLTERS KLUWER	AEX	OCTOPLUS	LOKAAL
AALBERTSIndustr	AMX	ORANJEWOUd A	LOKAAL
AMG	AMX	PORCELEYNE FLES	LOKAAL
ARCADIS	AMX	ROTO SMEETS	LOKAAL
ASM INTERNATIONAL	AMX	SIMAC TECHNIEK	LOKAAL
BAM GROEP KON	AMX	SPYKER CARS	LOKAAL
BINCKBANK	AMX	STERN GROEP	LOKAAL
BRUNEL INTERNAT	AMX	TELEGRAAF MEDIA GR	LOKAAL
CSM	AMX	TIE HOLDING	LOKAAL
DELTA LLOYD	AMX	VALUE8	LOKAAL
EUROCOMMERCIAL	AMX	VAN LANSCHOT	LOKAAL
HEIJMANS	AMX	VIVENDA MEDIA GR	LOKAAL
IMTECH	AMX	WEGENER	LOKAAL
KTC (TEN CATE)	AMX	WITTE MOLEN	LOKAAL
MEDIQ	AMX		
NIEUWE STEEN INV	AMX		
NUTRECO	AMX		
SNS REAAL	AMX		
UNIT 4 AGRASSO	AMX		
USG PEOPLE	AMX		
VASTNED RETAIL	AMX		
VOPAK	AMX		
WAVIN	AMX		

WERELDHAVE	AMX		
WESSANEN KON	AMX		
ACCELL GROUP	AScX		
ACOMO	AScX		
BALLAST NEDAM	AScX	Niet meegenomen omdat het jaarverslag	
BE SEMICONDUCTOR	AScX	niet per eind juni beschikbaar was:	
BETER BED	AScX		
DOC DATA	AScX		
EXACT HOLDING	AScX	AMT HOLDING	LOKAAL
GRONTMIJ	AScX	EGO LIFESTYLE	LOKAAL
KARDAN	AScX	NEW SOURCES ENERGY	LOKAAL
KAS BANK	AScX		
KENDRION	AScX		
LBI INTERNATIONAL	AScX		
MACINTOSH RETAIL	AScX		
NEDAP	AScX		
ORDINA	AScX		
PHARMING GROUP	AScX		
QURIUS	AScX		
ROOD TESTHOUSE	AScX		
SLIGRO FOOD GROUP	AScX		
TKH GROUP	AScX		
XEIKON (PUNCH)	AScX		

Bijlage 2 Naleving op niveau best practice bepaling

De kolommen 'toepassen', 'uitleg' en 'niet-naleven' geven het absolute aantal vennootschappen voor elke vorm van omgang met de code (de aggregatieregels zijn in Paragraaf 3 van het rapport toegelicht). De kolom 'n' geeft het totale aantal vennootschappen waarvoor de bepaling van toepassing is. De kolommen 'stijging' geven de absolute stijging (in procentpunten) van het betreffende percentage (toepassing, uitleg, of niet-naleving) aan ten opzichte van het boekjaar 2010.

Indien voor een bepaling in 2010 of 2011 geen enkele vennootschap bestond waarvoor de bepaling van toepassing was, staat 'n.v.t.' (niet van toepassing) in de kolommen 'stijging' weergegeven. Bepaling IV.1.1 werd in het voorgaande onderzoek niet meegenomen en dientengevolge is een vergelijking met 2010 niet mogelijk.

Bij de interpretatie van stijgingspercentages dient rekening gehouden te worden met het gegeven dat het hier verschillende vennootschappen kan betreffen. Bijvoorbeeld ter zake II.2.8 betreft het de toepassing door de vennootschappen die in 2011 een ontslagvergoeding toekenden ten opzichte van de toepassing door die vennootschappen die in 2010 een ontslagvergoeding toekenden.

**Toepassing, Uitleg en Niet-Naleven op Best Practice Niveau
Boekjaar 2011 en verandering ten opzichte van 2010**

AEX

Bepaling	Toepassen	Stijging	Uitleg	Stijging	Niet-naleven	Stijging	n
II.1.1	14	11%	6	-11%	0	0%	20
II.1.2	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.3	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.4	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.5	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.9	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.10	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.11	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.1.7	20	11%	0	0%	0	-11%	20
II.2.4	4	0%	1	0%	0	0%	5
II.2.5	9	8%	6	0%	0	-8%	15
II.2.6	7	0%	0	0%	0	0%	7
II.2.7	6	0%	0	0%	0	0%	6
II.2.8	0	n.v.t.	1	n.v.t.	0	n.v.t.	1
II.2.9	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
II.2.10	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.2.11	20	0%	0	0%	0	0%	20
II.2.12	20	11%	0	0%	0	-11%	20
II.2.13	4	-6%	1	0%	15	6%	20
II.2.14	9	13%	0	0%	1	-13%	10
II.2.15	4	0%	0	0%	0	0%	4
II.3.4	1	100%	0	-100%	0	0%	1
III.1.5.	20	0%	0	0%	0	0%	20
III.1.7	17	0%	0	0%	3	0%	20
III.2.3	19	0%	1	0%	0	0%	20
III.3.1	15	-28%	0	0%	5	28%	20
III.5.1	18	17%	1	-17%	1	0%	20
III.5.3.	20	0%	0	0%	0	0%	20
III.5.11.	16	6%	4	-6%	0	0%	20
III.5.13.	16	0%	0	0%	0	0%	16
III.6.3	1	100%	0	-100%	0	0%	1
III.6.4	2	25%	0	0%	1	-25%	3
III.6.5	18	0%	0	0%	2	0%	20
III.7.3	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.8.1	1	0%	0	0%	0	0%	1
III.8.4	1	0%	0	0%	0	0%	1
IV.1.1	13	n.v.t.	6	n.v.t.	0	n.v.t.	19
IV.1.4.	19	-6%	1	6%	0	0%	20
IV.1.7.	20	6%	0	-6%	0	0%	20
IV.3.1	18	-6%	2	6%	0	0%	20
IV.3.7.	20	0%	0	0%	0	0%	20
IV.3.8	20	0%	0	0%	0	0%	20
IV.3.9	20	6%	0	-6%	0	0%	20
IV.3.13	18	0%	0	0%	2	0%	20

**Toepassing, Uitleg en Niet-Naleven op Best Practice Niveau
Boekjaar 2011 en verandering ten opzichte van 2010**

AMX

Bepaling	Toepassen	Stijging	Uitleg	Stijging	Niet-naleven	Stijging	n
II.1.1	12	13%	12	-13%	0	0%	24
II.1.2	23	0%	0	0%	1	0%	24
II.1.3	24	8%	0	0%	0	-8%	24
II.1.4	24	0%	0	0%	0	0%	24
II.1.5	24	0%	0	0%	0	0%	24
II.1.9	23	-4%	0	0%	1	4%	24
II.1.10	23	-4%	1	4%	0	0%	24
II.1.11	23	-4%	1	4%	0	0%	24
II.1.7	23	4%	0	0%	1	-4%	24
II.2.4	7	4%	0	-17%	1	13%	8
II.2.5	12	-8%	2	-6%	4	14%	18
II.2.6	8	0%	0	0%	0	0%	8
II.2.7	7	-13%	0	0%	1	13%	8
II.2.8	5	23%	1	-23%	0	0%	6
II.2.9	3	0%	0	0%	0	0%	3
II.2.10	24	8%	0	-8%	0	0%	24
II.2.11	24	8%	0	-8%	0	0%	24
II.2.12	12	-21%	1	4%	11	17%	24
II.2.13	2	0%	0	0%	22	0%	24
II.2.14	9	17%	0	-8%	0	-8%	9
II.2.15	10	-4%	0	-6%	1	9%	11
II.3.4	2	0%	0	0%	0	0%	2
III.1.5.	21	-13%	1	4%	2	8%	24
III.1.7	15	25%	2	8%	7	-33%	24
III.2.3	21	0%	2	-4%	1	4%	24
III.3.1	12	-17%	3	-4%	9	21%	24
III.5.1	16	-7%	4	7%	0	0%	20
III.5.3.	16	-11%	0	0%	2	11%	18
III.5.11.	8	-24%	9	24%	0	0%	17
III.5.13.	16	0%	0	0%	0	0%	16
III.6.3	2	-50%	1	25%	1	25%	4
III.6.4	2	0%	0	0%	2	0%	4
III.6.5	21	21%	1	0%	2	-21%	24
III.7.3	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.8.1	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.8.4	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
IV.1.1	15	n.v.t.	4	n.v.t.	3	n.v.t.	22
IV.1.4.	23	-4%	1	4%	0	0%	24
IV.1.7.	24	8%	0	-8%	0	0%	24
IV.3.1	19	-4%	4	0%	1	4%	24
IV.3.7.	24	0%	0	0%	0	0%	24
IV.3.8	24	0%	0	0%	0	0%	24
IV.3.9	24	8%	0	-4%	0	-4%	24
IV.3.13	19	0%	1	0%	4	0%	24

**Toepassing, Uitleg en Niet-Naleven op Best Practice Niveau
Boekjaar 2011 en verandering ten opzichte van 2010**

AScX

Bepaling	Toepassen	Stijging	Uitleg	Stijging	Niet-naleven	Stijging	n
II.1.1	8	0%	13	0%	0	0%	21
II.1.2	19	-5%	1	0%	1	5%	21
II.1.3	18	19%	1	-10%	2	-10%	21
II.1.4	21	5%	0	0%	0	-5%	21
II.1.5	20	10%	1	0%	0	-10%	21
II.1.9	20	-5%	1	5%	0	0%	21
II.1.10	20	-5%	1	5%	0	0%	21
II.1.11	20	-5%	1	5%	0	0%	21
II.1.7	19	0%	1	0%	1	0%	21
II.2.4	5	-3%	3	8%	1	-6%	9
II.2.5	5	0%	3	9%	3	-9%	11
II.2.6	11	17%	0	0%	0	-17%	11
II.2.7	11	8%	0	0%	0	-8%	11
II.2.8	0	-100%	2	100%	0	0%	2
II.2.9	0	0%	1	0%	0	0%	1
II.2.10	18	5%	3	-5%	0	0%	21
II.2.11	15	-5%	3	-10%	3	14%	21
II.2.12	10	0%	0	0%	11	0%	21
II.2.13	2	0%	1	5%	18	-5%	21
II.2.14	4	-33%	0	0%	2	33%	6
II.2.15	5	6%	0	0%	1	-6%	6
II.3.4	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.1.5.	19	5%	0	0%	1	-5%	20
III.1.7	11	55%	0	-10%	6	-46%	17
III.2.3	16	0%	4	5%	1	-5%	21
III.3.1	9	-5%	2	-19%	10	24%	21
III.5.1	7	41%	1	-28%	0	-13%	8
III.5.3.	7	-13%	0	0%	1	13%	8
III.5.11.	8	10%	1	-3%	0	-7%	9
III.5.13.	7	0%	0	0%	0	0%	7
III.6.3	1	0%	0	0%	0	0%	1
III.6.4	1	50%	1	-50%	0	0%	2
III.6.5	15	10%	5	5%	1	-14%	21
III.7.3	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.8.1	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
III.8.4	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0	n.v.t.	0
IV.1.1	12	n.v.t.	2	n.v.t.	1	n.v.t.	15
IV.1.4.	19	-5%	1	0%	1	5%	21
IV.1.7.	21	0%	0	0%	0	0%	21
IV.3.1	7	-5%	12	-5%	2	10%	21
IV.3.7.	21	5%	0	0%	0	-5%	21
IV.3.8	19	-10%	0	0%	2	10%	21
IV.3.9	21	5%	0	-5%	0	0%	21
IV.3.13	16	19%	2	-14%	3	-5%	21

**Toepassing, Uitleg en Niet-Naleven op Best Practice Niveau
Boekjaar 2011 en verandering ten opzichte van 2010**

Lokaal							
Bepaling	Toepassen	Stijging	Uitleg	Stijging	Niet-naleven	Stijging	n
II.1.1	16	3%	15	-9%	2	6%	33
II.1.2	27	-9%	1	-3%	5	13%	33
II.1.3	21	9%	4	-13%	8	3%	33
II.1.4	29	-3%	0	-6%	4	9%	33
II.1.5	27	3%	1	-3%	5	0%	33
II.1.9	32	-3%	0	0%	1	3%	33
II.1.10	32	-3%	0	0%	1	3%	33
II.1.11	32	-3%	0	0%	1	3%	33
II.1.7	27	6%	4	0%	2	-6%	33
II.2.4	4	7%	2	-28%	3	21%	9
II.2.5	1	-17%	2	17%	0	0%	3
II.2.6	7	15%	2	-3%	0	-13%	9
II.2.7	8	1%	1	-1%	0	0%	9
II.2.8	5	50%	1	-17%	0	-33%	6
II.2.9	0	-50%	1	33%	2	17%	3
II.2.10	27	3%	2	-3%	0	0%	29
II.2.11	23	-7%	4	0%	2	7%	29
II.2.12	8	0%	1	-3%	24	3%	33
II.2.13	2	3%	2	6%	29	-9%	33
II.2.14	4	-4%	0	0%	7	4%	11
II.2.15	8	-12%	0	0%	3	12%	11
II.3.4	5	8%	0	0%	2	-8%	7
III.1.5.	24	-22%	1	0%	8	22%	33
III.1.7	6	27%	0	-6%	13	-21%	19
III.2.3	26	6%	4	0%	3	-6%	33
III.3.1	12	-34%	2	3%	19	31%	33
III.5.1	5	-4%	3	-7%	1	11%	9
III.5.3.	5	-1%	0	-15%	1	17%	6
III.5.11.	6	18%	0	-18%	0	0%	6
III.5.13.	2	-33%	0	0%	1	33%	3
III.6.3	2	10%	0	-20%	3	10%	5
III.6.4	9	-3%	0	-7%	10	10%	19
III.6.5	21	25%	8	-9%	4	-16%	33
III.7.3	1	0%	0	0%	0	0%	1
III.8.1	0	0%	1	0%	0	0%	1
III.8.4	1	0%	0	0%	0	0%	1
IV.1.1	19	n.v.t.	2	n.v.t.	4	n.v.t.	25
IV.1.4.	30	0%	0	0%	3	0%	33
IV.1.7.	29	-9%	0	0%	4	9%	33
IV.3.1	6	-3%	16	-11%	10	13%	32
IV.3.7.	27	-6%	0	0%	6	6%	33
IV.3.8	28	0%	0	-3%	5	3%	33
IV.3.9	32	0%	1	0%	0	0%	33
IV.3.13	20	31%	3	-9%	10	-22%	33

**Toepassing, Uitleg en Niet-Naleven op Best Practice Niveau
Boekjaar 2011 en verandering ten opzichte van 2010**

Totaal							
Bepaling	Toepassen	Stijging	Uitleg	Stijging	Niet-naleven	Stijging	n
II.1.1	50	6%	46	-8%	2	2%	98
II.1.2	89	-4%	2	-1%	7	5%	98
II.1.3	83	9%	5	-6%	10	-3%	98
II.1.4	94	0%	0	-2%	4	2%	98
II.1.5	91	3%	2	-1%	5	-2%	98
II.1.9	95	-3%	1	1%	2	2%	98
II.1.10	95	-3%	2	2%	1	1%	98
II.1.11	95	-3%	2	2%	1	1%	98
II.1.7	89	5%	5	0%	4	-5%	98
II.2.4	20	3%	6	-10%	5	6%	31
II.2.5	27	-1%	13	1%	7	0%	47
II.2.6	33	10%	2	-1%	0	-10%	35
II.2.7	32	1%	1	0%	1	0%	34
II.2.8	10	18%	5	-10%	0	-8%	15
II.2.9	3	-24%	2	12%	2	12%	7
II.2.10	89	4%	5	-4%	0	0%	94
II.2.11	82	-1%	7	-4%	5	5%	94
II.2.12	50	-3%	2	0%	46	3%	98
II.2.13	10	0%	4	3%	84	-3%	98
II.2.14	26	-3%	0	-3%	10	6%	36
II.2.15	27	-7%	0	-2%	5	8%	32
II.3.4	8	17%	0	-14%	2	-3%	10
III.1.5.	84	-10%	2	1%	11	9%	97
III.1.7	49	32%	2	-2%	29	-30%	80
III.2.3	82	2%	11	0%	5	-2%	98
III.3.1	48	-22%	7	-4%	43	26%	98
III.5.1	46	11%	9	-10%	2	-1%	57
III.5.3.	48	-5%	0	-3%	4	8%	52
III.5.11.	38	-3%	14	5%	0	-2%	52
III.5.13.	41	-3%	0	0%	1	3%	42
III.6.3	6	4%	1	-12%	4	8%	11
III.6.4	14	0%	1	-5%	13	5%	28
III.6.5	75	16%	14	-2%	9	-14%	98
III.7.3	1	0%	0	0%	0	0%	1
III.8.1	1	-25%	1	25%	0	0%	2
III.8.4	2	0%	0	0%	0	0%	2
IV.1.1	59	n.v.t.	14	n.v.t.	8	n.v.t.	81
IV.1.4.	91	-3%	3	2%	4	1%	98
IV.1.7.	94	0%	0	-3%	4	3%	98
IV.3.1	50	-4%	34	-4%	13	8%	97
IV.3.7.	92	-1%	0	0%	6	1%	98
IV.3.8	91	-2%	0	-1%	7	3%	98
IV.3.9	97	4%	1	-3%	0	-1%	98
IV.3.13	73	15%	6	-6%	19	-8%	98

Bijlage 3 Naleving op niveau deelbepalingen

Best Practice Bepaling II.1.1

Een bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar plaatsvinden.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	14	6	0	20
AMX	12	12	0	24
AMS	8	13	0	21
Lokaal	16	15	2	33
Totaal	50	46	2	98

Best Practice Bepaling II.1.2

het bestuur legt de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen voor ter goedkeuring aan de RvC

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	23	0	1	24
AMS	19	1	1	21
Lokaal	27	1	5	33
Totaal	89	2	7	98

Best Practice Bepaling II.1.3

De gedragscode is in publieke bronnen te vinden

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	24	0	0	24
AMS	18	1	2	21
Lokaal	21	4	8	33
Totaal	83	5	10	98

Best Practice Bepaling II.1.4

In het jaarverslag geeft het bestuur een beschrijving van de voornaamste risico's verbonden aan de strategie, beschrijft de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. Indien van toepassing beschrijft het bestuur de belangrijkste tekortkomingen ervan, welke wijzigingen zijn gepland dan wel aangebracht en dat dit met de auditcommissie en de RvC is besproken

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Beschrijving risico's van strategie	20	0	0	20
- Beschrijving risicobeheersings- en controlesystemen	20	0	0	20
AMX				
- Beschrijving risico's van strategie	24	0	0	24
- Beschrijving risicobeheersings- en controlesystemen	24	0	0	24
AMS				
- Beschrijving risico's van strategie	21	0	0	21
- Beschrijving risicobeheersings- en controlesystemen	21	0	0	21
Lokaal				
- Beschrijving risico's van strategie	32	0	1	33
- Beschrijving risicobeheersings- en controlesystemen	30	0	3	33
Totaal				
- Beschrijving risico's van strategie	97	0	1	98
- Beschrijving risicobeheersings- en controlesystemen	95	0	3	98

Best Practice Bepaling II.1.5

Ten Aanzien van Financiële Verslaggeving

In het jaarverslag verklaart het bestuur dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen adequaat en effectief zijn en geeft hij een duidelijke onderbouwing hiervan. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem in het boekjaar. Het bestuur geeft daarbij tevens aan welke eventuele significante wijzigingen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen zijn gepland en dat één en ander met de auditcommissie en de raad van commissarissen is besproken.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Redelijke mate van zekerheid	20	0	0	20
- Verklaring functioneren in 2011	20	0	0	20
- Bestuur geeft onderbouwing	20	0	0	20
AMX				
- Redelijke mate van zekerheid	24	0	0	24
- Verklaring functioneren in 2011	24	0	0	24
- Bestuur geeft onderbouwing	24	0	0	24
AMS				
- Redelijke mate van zekerheid	20	1	0	21
- Verklaring functioneren in 2011	20	1	0	21
- Bestuur geeft onderbouwing	21	0	0	21
Lokaal				
- Redelijke mate van zekerheid	31	1	1	33
- Verklaring functioneren in 2011	29	2	2	33
- Bestuur geeft onderbouwing	28	0	4	32
Totaal				
- Redelijke mate van zekerheid	44	0	0	44
- Verklaring functioneren in 2011	44	0	0	44
- Bestuur geeft onderbouwing	44	0	0	44

Best Practice Bepaling II.1.7

De klokkenluidersregeling is vindbaar in publieke bronnen

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	23	0	1	24
AMS	19	1	1	21
Lokaal	27	4	2	33
Totaal	89	5	4	98

Best Practice Bepaling II.1.9				
Responstijd bestuur bij agendering door aandeelhouder				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- De responstijd van BP IV.4.4 is niet langer dan 180 dagen	20	0	0	20
- Het bestuur gebruikt de responstijd voor beraad en constructief overleg	20	0	0	20
- De RvC ziet hierop toe	20	0	0	20
- De responstijd: (1) wordt slechts eenmaal ingeroepen	20	0	0	20
- (2) geldt slechts eenmaal voor een bepaalde aangelegenheid	20	0	0	20
- (3) geldt niet voor een aandeelhouder die 75% van de aandelen bezit	20	0	0	20
AMX				
- De responstijd van BP IV.4.4 is niet langer dan 180 dagen	23	1	0	24
- Het bestuur gebruikt de responstijd voor beraad en constructief overleg	23	0	1	24
- De RvC ziet hierop toe	24	0	0	24
- De responstijd: (1) wordt slechts eenmaal ingeroepen	24	0	0	24
- (2) geldt slechts eenmaal voor een bepaalde aangelegenheid	24	0	0	24
- (3) geldt niet voor een aandeelhouder die 75% van de aandelen bezit	24	0	0	24
AMS				
- De responstijd van BP IV.4.4 is niet langer dan 180 dagen	20	1	0	21
- Het bestuur gebruikt de responstijd voor beraad en constructief overleg	21	0	0	21
- De RvC ziet hierop toe	21	0	0	21
- De responstijd: (1) wordt slechts eenmaal ingeroepen	21	0	0	21
- (2) geldt slechts eenmaal voor een bepaalde aangelegenheid	21	0	0	21
- (3) geldt niet voor een aandeelhouder die 75% van de aandelen bezit	21	0	0	21
Lokaal				
- De responstijd van BP IV.4.4 is niet langer dan 180 dagen	33	0	0	33
- Het bestuur gebruikt de responstijd voor beraad en constructief overleg	32	0	1	33
- De RvC ziet hierop toe	32	0	1	33
- De responstijd: (1) wordt slechts eenmaal ingeroepen	32	0	1	33
- (2) geldt slechts eenmaal voor een bepaalde aangelegenheid	32	0	1	33
- (3) geldt niet voor een aandeelhouder die 75% van de aandelen bezit	32	0	1	33

Totaal				
- De responstijd van BP IV.4.4 is niet langer dan 180 dagen	96	2	0	98
- Het bestuur gebruikt de responstijd voor beraad en constructief overleg	96	0	2	98
- De RvC ziet hierop toe	97	0	1	98
- De responstijd: (1) wordt slechts eenmaal ingeroepen	97	0	1	98
- (2) geldt slechts eenmaal voor een bepaalde aangelegenheid	97	0	1	98
- (3) geldt niet voor een aandeelhouder die 75% van de aandelen bezit	97	0	1	98

Best Practice Bepaling II.1.10

Wanneer een overnamebod op de (certificaten van) aandelen in de vennootschap wordt voorbereid draagt het bestuur er zorg voor dat de RvC tijdig en nauw wordt betrokken bij het overnameproces

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	23	1	0	24
AMS	20	1	0	21
Lokaal	32	0	1	33
Totaal	95	2	1	98

Best Practice Bepaling II.1.11

Indien het bestuur van een vennootschap ten aanzien waarvan een overnamebod is aangekondigd of uitgebracht, het verzoek van een concurrerende bieder ontvangt inzage te krijgen in de gegevens van de vennootschap, bespreekt het bestuur dit onverwijld met de RvC

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	23	1	0	24
AMS	20	1	0	21
Lokaal	32	0	1	33
Totaal	95	2	1	98

Best Practice Bepaling II.2.4

Er zijn opties aan bestuurders toegekend				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Opties worden i.i.g. De eerste 3 jaar na toekenning niet uitgeoefend	4	0	1	5
- Toekenning van aantal opties is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	5	0	0	5
AMX				
- Opties worden i.i.g. De eerste 3 jaar na toekenning niet uitgeoefend	8	0	0	8
- Toekenning van aantal opties is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	7	0	1	8
AMS				
- Opties worden i.i.g. De eerste 3 jaar na toekenning niet uitgeoefend	7	2	0	9
- Toekenning van aantal opties is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	6	2	1	9
Lokaal				
- Opties worden i.i.g. De eerste 3 jaar na toekenning niet uitgeoefend	7	1	1	9
- Toekenning van aantal opties is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	6	1	2	9
Totaal				
- Opties worden i.i.g. De eerste 3 jaar na toekenning niet uitgeoefend	26	3	2	31
- Toekenning van aantal opties is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	24	3	4	31

Best Practice Bepaling II.2.5

Er zijn aandelen aan bestuurders toegekend				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- De aandelen worden tenminste 5 jaar aangehouden	9	6	0	15
- Toekenning van aandelen is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	14	1	0	15
AMX				
- De aandelen worden tenminste 5 jaar aangehouden	12	2	4	18
- Toekenning van aandelen is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	18	0	0	18
AMS				
- De aandelen worden tenminste 5 jaar aangehouden	5	3	3	11
- Toekenning van aandelen is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	11	0	0	11

Lokaal				
- De aandelen worden tenminste 5 jaar aangehouden	1	2	0	3
- Toekenning van aandelen is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	3	0	0	3
Totaal				
- De aandelen worden tenminste 5 jaar aangehouden	27	13	7	47
- Toekenning van aandelen is afhankelijk van vooraf aangegeven doelen	46	1	0	47

Best Practice Bepaling II.2.6

De uitoefenprijs van opties is niet lager dan een verifieerbare koers of een verifieerbaar koersgemiddelde overeenkomstig de handel op de gereguleerde markt op één of meer van te voren vastgestelde dagen gedurende een periode van niet meer dan vijf handelsdagen voorafgaande aan en met inbegrip van de dag van toekenning

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	7	0	0	7
AMX	8	0	0	8
AMS	11	0	0	11
Lokaal	7	2	0	9
Totaal	33	2	0	35

Best Practice Bepaling II.2.7

Uitoefenprijs en andere voorwaarden opties

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Blijven hetzelfde gedurende de looptijd	6	0	0	6
- bij veranderingen wordt gemeld dat dit gebeurd is vanwege structuurwijzigingen	1	0	0	1
AMX				
- Blijven hetzelfde gedurende de looptijd	7	0	1	8
- bij veranderingen wordt gemeld dat dit gebeurd is vanwege structuurwijzigingen	2	0	0	2
AMS				
- Blijven hetzelfde gedurende de looptijd	11	0	0	11
- bij veranderingen wordt gemeld dat dit gebeurd is vanwege structuurwijzigingen	2	0	0	2
Lokaal				
- Blijven hetzelfde gedurende de looptijd	8	1	0	9
- bij veranderingen wordt gemeld dat dit gebeurd is vanwege structuurwijzigingen	5	0	0	5
Totaal				
- Blijven hetzelfde gedurende de looptijd	32	1	1	34
- bij veranderingen wordt gemeld dat dit gebeurd is vanwege structuurwijzigingen	10	0	0	10

Best Practice Bepaling II.2.8

Ontslagvergoeding bestuurders				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Bedraagt maximaal éénmaal het vaste deel van het jaarsalaris	0	1	0	1
AMX				
Bedraagt maximaal éénmaal het vaste deel van het jaarsalaris	5	1	0	6
AMS				
- Bedraagt maximaal éénmaal het vaste deel van het jaarsalaris	0	2	0	2
Lokaal				
- Bedraagt maximaal éénmaal het vaste deel van het jaarsalaris	5	1	0	6
Totaal				
- Bedraagt maximaal éénmaal het vaste deel van het jaarsalaris	10	5	0	15

Best Practice Bepaling II.2.9

Leningen en/of garanties aan bestuurders				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Vereiste meldingen in het jaarverslag zijn gedaan	0	0	0	0
AMX				
- Vereiste meldingen in het jaarverslag zijn gedaan	3	0	0	3
AMS				
- Vereiste meldingen in het jaarverslag zijn gedaan	0	1	0	1
Lokaal				
- Vereiste meldingen in het jaarverslag zijn gedaan	0	1	2	3
Totaal				
- Vereiste meldingen in het jaarverslag zijn gedaan	3	2	2	7

Best Practice Bepaling II.2.10

De RvC heeft de bevoegdheid de waarde van eerder toegekende voorwaardelijke variabele beloningscomponent naar boven of naar beneden aan te passen, wanneer deze naar zijn oordeel tot onbillijke uitkomsten leidt vanwege buitengewone omstandigheden in de periode waarin de vooraf vastgestelde prestatiecriteria zijn of dienden te worden gerealiseerd.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	24	0	0	24
AMS	18	3	0	21
Lokaal	27	2	0	29
Totaal	89	5	0	94

Best Practice Bepaling II.2.11

De RvC heeft de bevoegdheid variabele beloning verstrekt op basis van onjuiste informatie terug te eisen				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- De RvC heeft de bevoegdheid	20	0	0	20
AMX				
- De RvC heeft de bevoegdheid	24	0	0	24
AMS				
- De RvC heeft de bevoegdheid	15	3	3	21
Lokaal				
- De RvC heeft de bevoegdheid	23	4	2	29
Totaal				
- De RvC heeft de bevoegdheid	82	7	5	94

Best Practice Bepaling II.2.12**Inhoud van het remuneratierapport**

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Het rapport bevat een beschrijving van het beloningsbeleid van het afgelopen boekjaar	20	0	0	20
- Het bevat een beschrijving van het beloningsbeleid voor komend jaar	20	0	0	20
- Het vermeldt hoe het beloningsbeleid bijdraagt aan de lange termijn doelen van de vennootschap	20	0	0	20
AMX				
- Het rapport bevat een beschrijving van het beloningsbeleid van het afgelopen boekjaar	22	0	2	24
- Het bevat een beschrijving van het beloningsbeleid voor komend jaar	22	1	1	24
- Het vermeldt hoe het beloningsbeleid bijdraagt aan de lange termijn doelen van de vennootschap	15	0	9	24
AMS				
- Het rapport bevat een beschrijving van het beloningsbeleid van het afgelopen boekjaar	19	0	2	21
- Het bevat een beschrijving van het beloningsbeleid voor komend jaar	18	0	3	21
- Het vermeldt hoe het beloningsbeleid bijdraagt aan de lange termijn doelen van de vennootschap	10	0	11	21
Lokaal				
- Het rapport bevat een beschrijving van het beloningsbeleid van het afgelopen boekjaar	32	0	1	33
- Het bevat een beschrijving van het beloningsbeleid voor komend jaar	20	1	11	32
- Het vermeldt hoe het beloningsbeleid bijdraagt aan de lange termijn doelen van de vennootschap	9	0	24	33
Totaal				
- Het rapport bevat een beschrijving van het beloningsbeleid van het afgelopen boekjaar	93	0	5	98
- Het bevat een beschrijving van het beloningsbeleid voor komend jaar	80	2	15	97
- Het vermeldt hoe het beloningsbeleid bijdraagt aan de lange termijn doelen van de vennootschap	54	0	44	98

Best Practice Bepaling II.2.13

Overzicht van beloningskosten in het remuneratierapport				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Er is een schematisch overzicht	19	0	1	20
- Uitsplitsing: vast salaris	20	0	0	20
- Uitsplitsing: contante jaarbonus	19	0	0	19
- Uitsplitsing: toegekende aandelen	15	0	0	15
- Uitsplitsing: opties	7	0	0	7
- Uitsplitsing: pensioenrechten	20	0	0	20
- Uitsplitsing: overige emolumenten	15	0	4	19
- Waardering volgens normen jaarverslaggeving;	20	0	0	20
- gemeld wordt dat scenario-analyses zijn gemaakt;	19	0	0	19
- per bestuurder wordt de bandbreedte voor toe te kennen aandelen/opties gemeld;	14	0	3	17
- er is een tabel met de waarde van aandelengerelateerde bezoldigingscomponenten;	12	0	5	17
- in deze tabel staat de status van deze componenten;	15	0	2	17
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de vestingperiode;	10	0	5	15
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de lock up periode;	8	0	5	13
- De peer group van bedrijven is beschreven;	19	0	1	20
- er is een beschrijving van prestatiecriteria	17	2	0	19
- methoden om de prestatie te bepalen zijn beschreven;	19	0	0	19
- relatie tussen prestatiecriteria en doelen, en van relatie tussen bezoldiging en prestatie, ex ante en ex post, zijn beschreven;	19	0	0	19
- pensioenregelingen zijn beschreven;	19	0	1	20
- VUT-regelingen beschreven	20	0	0	20

AMX	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
- Er is een schematisch overzicht	19	0	5	24
- Uitsplitsing: vast salaris	24	0	0	24
- Uitsplitsing: contante jaarbonus	23	0	0	23
- Uitsplitsing: toegekende aandelen	18	1	1	20
- Uitsplitsing: opties	6	1	2	9
- Uitsplitsing: pensioenrechten	24	0	0	24
- Uitsplitsing: overige emolumenten	13	1	9	23
- Waardering volgens normen jaarverslaggeving;	23	0	0	23
- gemeld wordt dat scenario-analyses zijn gemaakt;	19	0	5	24
- per bestuurder wordt de bandbreedte voor toe te kennen aandelen/opties gemeld;	14	0	5	19
- er is een tabel met de waarde van aandelengerelateerde bezoldigingscomponenten;	13	0	10	23
- in deze tabel staat de status van deze componenten;	16	0	7	23
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de vestingperiode;	12	0	11	23
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de lock up periode;	9	0	11	20
- De peer group van bedrijven is beschreven;	20	0	4	24
- er is een beschrijving van prestatiecriteria	22	1	1	24
- methoden om de prestatie te bepalen zijn beschreven;	20	1	3	24
- relatie tussen prestatiecriteria en doelen, en van relatie tussen bezoldiging en prestatie, ex ante en ex post, zijn beschreven;	18	0	6	24
- pensioenregelingen zijn beschreven;	20	0	3	23
- VUT-regelingen beschreven	19	0	4	23

AMS	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
- Er is een schematisch overzicht	16	1	4	21
- Uitsplitsing: vast salaris	20	0	1	21
- Uitsplitsing: contante jaarbonus	19	1	1	21
- Uitsplitsing: toegekende aandelen	11	0	3	14
- Uitsplitsing: opties	11	0	0	11
- Uitsplitsing: pensioenrechten	19	0	1	20
- Uitsplitsing: overige emolumenten	10	0	8	18
- Waardering volgens normen jaarverslaggeving;	19	0	2	21
- gemeld wordt dat scenario-analyses zijn gemaakt;	14	1	6	21
- per bestuurder wordt de bandbreedte voor toe te kennen aandelen/opties gemeld;	12	1	6	19
- er is een tabel met de waarde van aandelengerelateerde bezoldigingscomponenten;	7	0	10	17
- in deze tabel staat de status van deze componenten;	7	0	9	16
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de vestingperiode;	6	0	11	17
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de lock up periode;	5	0	9	14
- De peer group van bedrijven is beschreven;	9	0	10	19
- er is een beschrijving van prestatiecriteria	15	3	3	21
- methoden om de prestatie te bepalen zijn beschreven;	14	2	5	21
- relatie tussen prestatiecriteria en doelen, en van relatie tussen bezoldiging en prestatie, ex ante en ex post, zijn beschreven;	11	2	8	21
- pensioenregelingen zijn beschreven;	15	1	5	21
- VUT-regelingen beschreven	15	1	2	18

Lokaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
- Er is een schematisch overzicht	22	0	11	33
- Uitsplitsing: vast salaris	32	0	1	33
- Uitsplitsing: contante jaarbonus	23	0	3	26
- Uitsplitsing: toegekende aandelen	3	1	4	8
- Uitsplitsing: opties	5	3	4	12
- Uitsplitsing: pensioenrechten	27	0	3	30
- Uitsplitsing: overige emolumenten	14	1	12	27
- Waardering volgens normen jaarverslaggeving;	28	0	2	30
- gemeld wordt dat scenario-analyses zijn gemaakt;	8	1	23	32
- per bestuurder wordt de bandbreedte voor toe te kennen aandelen/opties gemeld;	8	1	11	20
- er is een tabel met de waarde van aandelengerelateerde bezoldigingscomponenten;	4	0	11	15
- in deze tabel staat de status van deze componenten;	3	0	11	14
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de vestingperiode;	3	0	11	14
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de lock up periode;	4	0	9	13
- De peer group van bedrijven is beschreven;	8	1	20	29
- er is een beschrijving van prestatiecriteria	22	0	4	26
- methoden om de prestatie te bepalen zijn beschreven;	14	0	13	27
- relatie tussen prestatiecriteria en doelen, en van relatie tussen bezoldiging en prestatie, ex ante en ex post, zijn beschreven;	11	1	15	27
- pensioenregelingen zijn beschreven;	25	2	6	33
- VUT-regelingen beschreven	28	1	3	32

Totaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
- Er is een schematisch overzicht	76	1	21	98
- Uitsplitsing: vast salaris	96	0	2	98
- Uitsplitsing: contante jaarbonus	84	1	4	89
- Uitsplitsing: toegekende aandelen	47	2	8	57
- Uitsplitsing: opties	29	4	6	39
- Uitsplitsing: pensioenrechten	90	0	4	94
- Uitsplitsing: overige emolumenten	52	2	33	87
- Waardering volgens normen jaarverslaggeving;	90	0	4	94
- gemeld wordt dat scenario-analyses zijn gemaakt;	60	2	34	96
- per bestuurder wordt de bandbreedte voor toe te kennen aandelen/opties gemeld;	48	2	25	75
- er is een tabel met de waarde van aandelengerelateerde bezoldigingscomponenten;	36	0	36	72
- in deze tabel staat de status van deze componenten;	41	0	29	70
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de vestingperiode;	31	0	38	69
- in deze tabel staat de waarde en het aantal op het einde van de lock up periode;	26	0	34	60
- De peer group van bedrijven is beschreven;	56	1	35	92
- er is een beschrijving van prestatiecriteria	76	6	8	90
- methoden om de prestatie te bepalen zijn beschreven;	67	3	21	91
- relatie tussen prestatiecriteria en doelen, en van relatie tussen bezoldiging en prestatie, ex ante en ex post, zijn beschreven;	59	3	29	91
- pensioenregelingen zijn beschreven;	79	3	15	97
- VUT-regelingen beschreven	82	2	9	93

Best Practice Bepaling II.2.14

De belangrijkste elementen van het contract van een bestuurder met de vennootschap worden na het sluiten daarvan gepubliceerd, uiterlijk bij de oproeping voor de algemene vergadering waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
De belangrijkste elementen uit het contract van de bestuurder worden na het afsluiten van het contract openbaar gemaakt, uiterlijk bij oproeping voor de AvA waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld	9	0	0	9
De hoogte van het vaste deel van de beloning is openbaar gemaakt	9	0	1	10
De opbouw en hoogte van het variabele deel van de beloning zijn openbaar gemaakt	9	0	0	9
De afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding is openbaar gemaakt	9	0	0	9
De eventuele voorwaarden van een change of control clause en andere in het vooruitzicht gestelde vergoedingen zijn openbaar gemaakt	8	0	0	8
De pensioenregeling is openbaar gemaakt	9	0	0	9
De prestatiecriteria t.b.v. variabele beloning zijn openbaar gemaakt	9	0	0	9
AMX				
De belangrijkste elementen uit het contract van de bestuurder worden na het afsluiten van het contract openbaar gemaakt, uiterlijk bij oproeping voor de AvA waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld	9	0	0	9
De hoogte van het vaste deel van de beloning is openbaar gemaakt	9	0	0	9
De opbouw en hoogte van het variabele deel van de beloning zijn openbaar gemaakt	9	0	0	9
De afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding is openbaar gemaakt	9	0	0	9
De evt voorwaarden van een change of control clause en andere in het vooruitzicht gestelde vergoedingen zijn openbaar gemaakt	9	0	0	9
De pensioenregeling is openbaar gemaakt?	9	0	0	9
De prestatiecriteria t.b.v. variabele beloning zijn openbaar gemaakt	9	0	0	9

AMS	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
De belangrijkste elementen uit het contract van de bestuurder worden na het afsluiten van het contract openbaar gemaakt, uiterlijk bij oproeping voor de AvA waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld	4	0	2	6
De hoogte van het vaste deel van de beloning is openbaar gemaakt	4	0	0	4
De opbouw en hoogte van het variabele deel van de beloning zijn openbaar gemaakt	4	0	0	4
De afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding is openbaar gemaakt	4	0	0	4
De eventuele voorwaarden van een change of control clause en andere in het vooruitzicht gestelde vergoedingen zijn openbaar gemaakt	4	0	0	4
De pensioenregeling is openbaar gemaakt?	4	0	0	4
De prestatiecriteria t.b.v. variabele beloning zijn openbaar gemaakt	4	0	0	4
Lokaal				
De belangrijkste elementen uit het contract van de bestuurder worden na het afsluiten van het contract openbaar gemaakt, uiterlijk bij oproeping voor de AvA waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld	6	0	5	11
De hoogte van het vaste deel van de beloning is openbaar gemaakt	5	0	1	6
De opbouw en hoogte van het variabele deel van de beloning zijn openbaar gemaakt	4	0	2	6
De afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding is openbaar gemaakt	6	0	0	6
De evt voorwaarden van een change of control clause en andere in het vooruitzicht gestelde vergoedingen zijn openbaar gemaakt	3	0	1	4
De pensioenregeling is openbaar gemaakt?	5	0	0	5
De prestatiecriteria t.b.v. variabele beloning zijn openbaar gemaakt	3	0	2	5

Totaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
De belangrijkste elementen uit het contract van de bestuurder worden na het afsluiten van het contract openbaar gemaakt, uiterlijk bij oproeping voor de AvA waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld	28	0	7	35
De hoogte van het vaste deel van de beloning is openbaar gemaakt	27	0	2	29
De opbouw en hoogte van het variabele deel van de beloning zijn openbaar gemaakt	26	0	2	28
De afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding is openbaar gemaakt	28	0	0	27
De eventuele voorwaarden van een change of control clause en andere in het vooruitzicht gestelde vergoedingen zijn openbaar gemaakt	24	0	1	26
De pensioenregeling is openbaar gemaakt?	27	0	0	27
De prestatiecriteria t.b.v. variabele beloning zijn openbaar gemaakt	25	0	2	18

Best Practice Bepaling II.2.15

Verantwoording en uitleg van evt. vertrekvergoeding danwel bijzondere vergoeding				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Het remuneratieverslag geeft een verantwoording en uitleg voor deze bijzondere vergoeding	4	0	0	4
AMX				
Het remuneratieverslag geeft een verantwoording en uitleg voor deze bijzondere vergoeding	10	0	1	11
AMS				
Het remuneratieverslag geeft een verantwoording en uitleg voor deze bijzondere vergoeding	5	0	1	6
Lokaal				
Het remuneratieverslag geeft een verantwoording en uitleg voor deze bijzondere vergoeding	8	0	3	11
Totaal				
Het remuneratieverslag geeft een verantwoording en uitleg voor deze bijzondere vergoeding	27	0	5	32

Best Practice Bepaling II.3.4

Transacties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen, goedgekeurd door de raad van commissarissen en gepubliceerd in het jaarverslag, met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat best practice bepalingen II.3.2 tot en met II.3.4 zijn nageleefd

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen II.3.2 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), II.3.3 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en II.3.4 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	1	0	0	1
AMX				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen II.3.2 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), II.3.3 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en II.3.4 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	2	0	0	2
AMS				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen II.3.2 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), II.3.3 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en II.3.4 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	0	0	0	0
Lokaal				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen II.3.2 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), II.3.3 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en II.3.4 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	5	0	2	7
Totaal				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen II.3.2 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), II.3.3 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en II.3.4 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	8	0	2	10

Best Practice Bepaling III.1.5

Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt welke commissarissen frequent afwezig zijn geweest bij de vergaderingen van de raad van commissarissen

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	21	1	2	24
AMS	19	0	1	20
Lokaal	24	1	8	33
Totaal	84	2	11	97

Best Practice Bepaling III.1.7

De raad van commissarissen bespreekt ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur zijn eigen functioneren, het functioneren van de afzonderlijke commissies van de raad en dat van de individuele commissarissen, en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. Tevens wordt het gewenste profiel en de samenstelling en competentie van de raad van commissarissen besproken. De raad van commissarissen bepreekt voorts ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur zowel het functioneren van het bestuur als college als dat van de individuele bestuurders en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt op welke wijze de evaluatie van de raad van commissarissen, de afzonderlijke commissies, en de individuele commissarissen heeft plaatsgevonden

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Het verslag meldt dat het functioneren van de afzonderlijke commissies is besproken	18	0	2	20
Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze deze evaluaties hebben plaatsgevonden	19	0	1	20
AMX				
Het verslag meldt dat het functioneren van de afzonderlijke commissies is besproken	19	1	3	23
Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze deze evaluaties hebben plaatsgevonden	16	2	6	24
AMS				
Het verslag meldt dat het functioneren van de afzonderlijke commissies is besproken	12	0	2	14
Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze deze evaluaties hebben plaatsgevonden	11	0	4	15
Lokaal				
Het verslag meldt dat het functioneren van de afzonderlijke commissies is besproken	6	1	5	12
Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze deze evaluaties hebben plaatsgevonden	6	0	10	16
Totaal				
Het verslag meldt dat het functioneren van de afzonderlijke commissies is besproken	55	2	12	69
Het verslag van de RvC vermeldt op welke wijze deze evaluaties hebben plaatsgevonden	52	2	21	75

Best Practice Bepaling III.2.3

Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt dat naar het oordeel van de raad van commissarissen is voldaan aan het in best practice bepaling III.2.1 bepaalde en geeft daarbij aan welke commissarissen de raad eventueel als niet-onafhankelijk beschouwt.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	19	1	0	20
AMX	21	2	1	24
AMS	16	4	1	21
Lokaal	26	4	3	33
Totaal	82	11	5	98

Best Practice Bepaling III.3.1

De raad van commissarissen stelt een profielschets voor zijn omvang en samenstelling op, rekening houdend met de aard van de onderneming, haar activiteiten en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de commissarissen. In de profielschets wordt ingegaan op de voor de vennootschap relevante aspecten van diversiteit in de samenstelling van de raad en wordt vermeld welke concrete doelstelling de raad ten aanzien van diversiteit hanteert. Voor zover de bestaande situatie afwijkt van de nagestreefde situatie, legt de raad van commissarissen hierover verantwoording af in het verslag van de raad van commissarissen en geeft hij tevens aan hoe en op welke termijn hij verwacht dit streven te realiseren. De profielschets wordt algemeen verkrijgbaar gesteld en op de website van de vennootschap geplaatst

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
De profielschets voor de raad van commissarissen is vindbaar in publieke bronnen	20	0	0	20
De profielschets van de RvC vermeldt welke concrete doelstelling tav diversiteit de RvC hanteert	18	0	2	20
De RvC legt in het verslag van de RvC verantwoording af indien de feitelijke diversiteit afwijkt van de nagestreefde diversiteit	13	0	2	15
De RvC geeft aan op welke termijn en hoe de nagestreefde diversiteit gerealiseerd gaat worden	11	0	1	12
AMX				
De profielschets voor de raad van commissarissen is vindbaar	24	0	0	24
De profielschets van de RvC vermeldt concrete doelstelling tav diversiteit	14	3	7	24
De RvC legt in het verslag van de RvC verantwoording af indien de feitelijke diversiteit afwijkt van de nagestreefde diversiteit	14	1	2	17
De RvC geeft aan op welke termijn en hoe de nagestreefde diversiteit gerealiseerd gaat worden	13	0	2	15
AMS				
De profielschets voor de raad van commissarissen is vindbaar	21	0	0	21
De profielschets van de RvC vermeldt concrete doelstelling tav diversiteit	12	3	6	21
De RvC legt in het verslag van de RvC verantwoording af indien de feitelijke diversiteit afwijkt van de nagestreefde diversiteit	5	1	7	13
De RvC geeft aan op welke termijn en hoe de nagestreefde diversiteit gerealiseerd gaat worden	3	0	4	7

Lokaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
De profielschets voor de raad van commissarissen is vindbaar	31	0	2	33
De profielschets van de RvC vermeldt concrete doelstelling tav diversiteit	14	2	16	32
De RvC legt in het verslag van de RvC verantwoording af indien de feitelijke diversiteit afwijkt van de nagestreefde diversiteit	15	0	6	21
De RvC geeft aan op welke termijn en hoe de nagestreefde diversiteit gerealiseerd gaat worden	13	0	4	17
Totaal				
De profielschets voor de raad van commissarissen is vindbaar	96	0	2	98
De profielschets van de RvC vermeldt concrete doelstelling tav diversiteit	58	8	31	97
De RvC legt in het verslag van de RvC verantwoording af indien de feitelijke diversiteit afwijkt van de nagestreefde diversiteit	47	2	17	66
De RvC geeft aan op welke termijn en hoe de nagestreefde diversiteit gerealiseerd gaat worden	40	0	11	51

Best Practice Bepaling III.5.1

De raad van commissarissen stelt voor iedere commissie een reglement op. Het reglement geeft aan wat de rol en verantwoordelijkheid van de desbetreffende commissie is, haar samenstelling en op welke wijze zij haar taak uitoefent.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Er is een afzonderlijke auditcommissie	20	0	0	20
Het reglement van de auditcommissie is vindbaar in publieke bronnen	20	0	0	20
Er is een afzonderlijke remuneratiecommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	19	1	0	20
Het reglement van de remuneratiecommissie is vindbaar in publieke bronnen	20	0	0	20
Er is een afzonderlijke benoemingscommissie	19	1	0	20
Het reglement van de benoemingscommissie is vindbaar in publieke bronnen	19	0	1	20
AMX				
Er is een afzonderlijke auditcommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	18	1	0	19
Het reglement van de auditcommissie is vindbaar in publieke bronnen	19	0	0	19
Er is een afzonderlijke remuneratiecommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	16	2	0	18
Het reglement van de remuneratiecommissie is vindbaar in publieke bronnen	17	0	0	17
Er is een afzonderlijke benoemingscommissie	15	3	0	18
Het reglement van de benoemingscommissie is vindbaar in publieke bronnen	15	1	0	16
AMS				
Er is een afzonderlijke auditcommissie	7	0	0	7
Het reglement van de auditcommissie is vindbaar in publieke bronnen	8	0	0	8
Er is een afzonderlijke remuneratiecommissie	6	0	0	6
Het reglement van de remuneratiecommissie is vindbaar in publieke bronnen	8	1	0	9
Er is een afzonderlijke benoemingscommissie	5	0	0	5
Het reglement van de benoemingscommissie is vindbaar in publieke bronnen	7	1	0	8
Lokaal				
Er is een afzonderlijke auditcommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	6	3	0	9
Het reglement van de auditcommissie is vindbaar in publieke bronnen	6	0	0	6
Er is een afzonderlijke remuneratiecommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	5	3	0	8
Het reglement van de remuneratiecommissie is vindbaar in publieke bronnen	5	0	0	5
Er is een afzonderlijke benoemingscommissie	4	3	1	8
Het reglement van de benoemingscommissie is vindbaar in publieke bronnen	4	0	0	4

Totaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
Er is een afzonderlijke auditcommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	51	4	0	55
Het reglement van de auditcommissie is vindbaar in publieke bronnen	53	0	0	53
Er is een afzonderlijke remuneratiecommissie (indien nee wel invullen als de commissie er is)	46	6	0	52
Het reglement van de remuneratiecommissie is vindbaar in publieke bronnen	50	1	0	51
Er is een afzonderlijke benoemingscommissie	43	7	1	51
Het reglement van de benoemingscommissie is vindbaar in publieke bronnen	45	2	1	28

Best Practice Bepaling III.5.3

Het verslag van de RvC meldt dat iedere commissie een verslag heeft uitgebracht

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	16	0	2	18
AMS	7	0	1	8
Lokaal	5	0	1	6
Totaal	48	0	4	52

Best Practice Bepaling III.5.11

Het voorzitterschap van de remuneratiecommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van de raad van commissarissen, noch door een voormalig bestuurder van de vennootschap, noch door een commissaris die bij een andere beursgenoteerde vennootschap bestuurder is.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	16	4	0	20
AMX	8	9	0	17
AMS	8	1	0	9
Lokaal	6	0	0	6
Totaal	38	14	0	52

Best Practice Bepaling III.5.13

Indien de remuneratiecommissie ten behoeve van haar taken gebruik maakt van de diensten van een remuneratieadviseur, vergewist zij zich ervan dat de desbetreffende adviseur geen advies verstrekt aan de bestuurders van de vennootschap.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	16	0	0	16
AMX	16	0	0	16
AMS	7	0	0	7
Lokaal	2	0	0	2
Totaal	41	0	0	41

Best Practice Bepaling III.6.3

Alle transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende commissarissen behoeven de goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat best practice bepalingen III.6.1 tot en met III.6.3 zijn nageleefd

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen III.6.1 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), III.6.2 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en III.6.3 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	1	0	0	1
AMX				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen III.6.1 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), III.6.2 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en III.6.3 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	2	1	1	4
AMS				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen III.6.1 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), III.6.2 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en III.6.3 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	1	0	0	1
Lokaal				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen III.6.1 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), III.6.2 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en III.6.3 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	2	0	3	5
Totaal				
In het jaarverslag is expliciet aangegeven dat best practice bepalingen III.6.1 (inzake melding aan voorzitter rvc en overige bestuursleden), III.6.2 (afzijdigheid bestuurder bij discussies ter zake) en III.6.3 (goedkeuring door rvc) zijn gevolgd	6	1	4	11

Best Practice Bepaling III.6.4

Alle transacties tussen de vennootschap en natuurlijke of rechtspersonen die tenminste tien procent van de aandelen in de vennootschap houden, worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties met deze personen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschappen/of voor deze personen behoeven goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag, met de verklaring dat best practice bepaling III.6.4 is nageleefd.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Gedragingen III.6.4 zijn nagekomen	2	0	1	3

AMX				
- Gedragingen III.6.4 zijn nagekomen	2	0	2	4
AMS				
- Gedragingen III.6.4 zijn nagekomen	1	1	0	2
Lokaal				
- Gedragingen III.6.4 zijn nagekomen	9	0	10	19
Totaal				
- Gedragingen III.6.4 zijn nagekomen	14	1	13	28

Best Practice Bepaling III.6.5

De vennootschap stelt regels op voor het bezit van en transacties in effecten door bestuurders en commissarissen anders dan die uitgegeven door de 'eigen' vennootschap

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	18	0	2	20
AMX	21	1	2	24
AMS	15	5	1	21
Lokaal	21	8	4	33
Totaal	75	14	9	98

Best Practice Bepaling III.7.3

De vennootschap verstrekt aan haar commissarissen geen persoonlijke leningen, garanties, en dergelijke, tenzij in de normale uitoefening van het bedrijf en na goedkeuring van de raad van commissarissen. Leningen worden niet kwijtgescholden

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Het jaarverslag meldt dat (1) de leningen of garanties zijn verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf, (2) voor goedkeuring van de raad van commissarissen zijn voorgelegd, en (3) dat leningen worden niet kwijtgescholden	0	0	0	0
AMX				
Het jaarverslag meldt dat (1) de leningen of garanties zijn verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf, (2) voor goedkeuring van de raad van commissarissen zijn voorgelegd, en (3) dat leningen worden niet kwijtgescholden	0	0	0	0
AMS				
Het jaarverslag meldt dat (1) de leningen of garanties zijn verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf, (2) voor goedkeuring van de raad van commissarissen zijn voorgelegd, en (3) dat leningen worden niet kwijtgescholden	0	0	0	0
Lokaal				
Het jaarverslag meldt dat (1) de leningen of garanties zijn verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf, (2) voor goedkeuring van de raad van commissarissen zijn voorgelegd, en (3) dat leningen worden niet kwijtgescholden	1	0	0	1

Totaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
Het jaarverslag meldt dat (1) de leningen of garanties zijn verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf, (2) voor goedkeuring van de raad van commissarissen zijn voorgelegd, en (3) dat leningen worden niet kwijtgescholden	1	0	0	1

Best Practice Bepaling III.8.1

De voorzitter van het bestuur is niet tevens belast, noch belast geweest met de dagelijkse gang van zaken van de vennootschap.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	1	0	0	1
AMX	0	0	0	0
AMS	0	0	0	0
Lokaal	0	1	0	1
Totaal	1	1	0	2

Best Practice Bepaling III.8.4

Indien ja op III.8.1.aa: De "board" bestaat in meerderheid uit onafhankelijke non-executives

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	1	0	0	1
AMX	0	0	0	0
AMS	0	0	0	0
Lokaal	1	0	0	1
Totaal	2	0	0	2

Best Practice Bepaling IV.1.1

De algemene vergadering van een niet-structuurvennootschap kan een besluit tot het ontnemen van het bindende karakter aan een voordracht tot benoeming van een bestuurder of commissaris en/of een besluit tot ontslag van een bestuurder of commissaris nemen bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	13	6	0	19
AMX	15	4	3	22
AMS	13	2	0	15
Lokaal	19	2	4	25
Totaal	60	14	7	81

Best Practice Bepaling IV.1.4

Het reserverings- en dividendbeleid van de vennootschap (de hoogte en bestemming van reservering, de hoogte van het dividend en de dividendvorm) wordt als apart agendapunt op de algemene vergadering van aandeelhouders behandeld en verantwoord.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	19	1	0	20
AMX	23	1	0	24
AMS	19	1	1	21
Lokaal	30	0	3	33
Totaal	91	3	4	98

Best Practice Bepaling IV.1.7

De vennootschap heeft een registratiedatum voor de uitoefening van stem- en vergaderrechten bepaald				
	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	24	0	0	24
AMS	21	0	0	21
Lokaal	29	0	4	33
Totaal	94	0	4	98

Best Practice Bepaling IV.3.1

Analistenbijeenkomsten, analistenpresentaties, presentaties aan (institutionele) beleggers en persconferenties worden vooraf via de website van de vennootschap en persberichten aangekondigd. Alle aandeelhouders kunnen deze bijeenkomsten en presentaties gelijktijdig volgen door middel van webcasting, telefoonlijnen, of anderszins. De presentaties worden na afloop van de bijeenkomsten op de website van de vennootschap geplaatst.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
- Vooraf aangekondigd en te volgen	18	2	0	20
- Vindbaar in publieke bronnen	19	1	0	20
AMX				
- Vooraf aangekondigd en te volgen	19	5	0	24
- Vindbaar in publieke bronnen	23	0	1	24
AMS				
- Vooraf aangekondigd en te volgen	8	12	1	21
- Vindbaar in publieke bronnen	19	0	2	21
Lokaal				
- Vooraf aangekondigd en te volgen	9	18	5	32
- Vindbaar in publieke bronnen	23	1	8	32
Totaal				
- Vooraf aangekondigd en te volgen	54	37	6	97
- Vindbaar in publieke bronnen	84	2	11	97

Best Practice Bepaling IV.3.7

Op de agenda van de AvA wordt vermeld welke punten ter bespreking en welke ter stemming zijn

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	20	0	0	20
AMX	24	0	0	24
AMS	21	0	0	21
Lokaal	27	0	6	33
Totaal	92	0	6	98

Best Practice Bepaling IV.3.8

De toelichting bij de agenda wordt op de website van de vennootschap geplaatst.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de AvA wordt schriftelijk toegelicht.	20	0	0	20
De aandeelhouderscirculaire is op de website van de vennootschap geplaatst	20	0	0	20

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AMX				
Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de AvA wordt schriftelijk toegelicht.	24	0	0	24
De aandeelhouderscirculaire is op de website van de vennootschap geplaatst	24	0	0	24
AMS				
Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de AvA wordt schriftelijk toegelicht.	20	0	1	21
De aandeelhouderscirculaire is op de website van de vennootschap geplaatst	20	0	1	21
Lokaal				
Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de AvA wordt schriftelijk toegelicht.	30	0	3	33
De aandeelhouderscirculaire is op de website van de vennootschap geplaatst	30	0	3	33
Totaal				
Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de AvA wordt schriftelijk toegelicht.	94	0	4	98
De aandeelhouderscirculaire is op de website van de vennootschap geplaatst	94	0	4	98

Best Practice Bepaling IV.3.9

Materiële wijzigingen in de statuten van de vennootschap alsmede voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de algemene vergadering voorgelegd.

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX				
Materiële wijzigingen van de statuten van de vennootschap worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	20	0	0	20
Voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	20	0	0	20
AMX				
Materiële wijzigingen van de statuten van de vennootschap worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	24	0	0	24
Voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	24	0	0	24
AMS				
Materiële wijzigingen van de statuten van de vennootschap worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	21	0	0	21
Voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	21	0	0	21

Lokaal	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
Materiële wijzigingen van de statuten van de vennootschap worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	32	1	0	33
Voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	33	0	0	33
Totaal				
Materiële wijzigingen van de statuten van de vennootschap worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	97	1	0	98
Voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de AvA voorgelegd	98	0	0	98

Best Practice Bepaling IV.3.13

De vennootschap formuleert een beleid op hoofdlijnen inzake bilaterale contacten met aandeelhouders. Dit beleid is te vinden op de website

	Toepassen	Uitleg	Niet-naleven	n
AEX	18	0	2	20
AMX	19	1	4	24
AMS	16	2	3	21
Lokaal	20	3	10	33
Totaal	73	6	19	98
